

TALO ÄIDILLE

TIIVISTELMÄ

Suvaitsevainen ja moniarvoinen taiteellinen tutkimus mahdollistaa epävarman tilanteen tarkan käsittelyn. Diplomityöni rakentuu tilanteessa, jossa suunnittelen eroa pohtivien vanhempieni tontille toista taloa äidille. Tutkimus koostuu kolmesta osasta: valokuvista, teoreettisesta tutkielmasta ja suunnitelmasta.

Ensimmäisen osan valokuvat kertovat äidistä. Toinen osa etsii työn teoreettista taustaa feministisen tilasuunnittelun ja muotoilun teorioista. Kolmas osa sisältää pääpiirustusasoiset suunnitelmat yhden asukkaan omakotitalosta Espoon Laajalahteen.

Lähdin liikkeelle tyhjästä ja hahmottelin luonnoksia erilaisista tilajärjestelyistä. Kun esittelin ensimmäisiä luonnoksiani, äidille muistui mieleen Lisa Nilssonin laulun sanat: “Kuljen pienet huoneet/ jotka heijastelevat/ samaa eri puolilta/ kuljen pienet huoneet minussa. Näen oudon unen/ kohtaan tytön joka/ tietää kaiken minusta/ hän puhuu niin viisaita, minusta.”

Mielikuva antaa tutkimukselleni tavoitteen ja suunnitelmalleni suunnan. Diplomityöni tutkii, kuinka asunto tukee erilaisuutta ja itsen etsintää.

Tutkimuksen lähtökohta on epävarmuus. Taiteellisen tutkimuksen näkökulmasta epämääräisen tilanne sisältää luovaa potentiaalia ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Mikrostrategian toimintatapa vaikuttaa yksityiskohtaisesti paikalliseen eriarvoisuuteen. Toimintatapa lähtee liikkeelle pienestä, huomaa erilaisuuden ja vahvistaa sitä.

Äiti etsii jotain omaa. Spekulatiivinen suunnittelu tutkii muotoilun roolia arjessa ja havainnollistaa vaihtoehtoja. Yleispätevä suunnittelu tavoittelee saavutettavuutta. Samalla se sallii muutokset ja yksilölliset ratkaisut.

Kun suunnittelu huomioi toiseuden, se voi yksityiskohtaisesti vaikuttaa perheen ja tontin tilanteeseen. Henkilökohtaiset aiheet tarjoavat mahdollisuuksia poikkeaville suunnitteluratkaisuille. Asunto tukee äidin minuutta, kun äiti tekee siitä kodin. Apuna hänellä ovat yksilölliset ratkaisut ja omat esineet.

Suunnitelmassa kodin huoneet ovat samankaltaisia kuin laulussa. Kodissa äiti voi kulkea läpi pienten huoneiden, jotka heijastelevat hänen eri puoliaan. Kulkiessaan hän tutustuu itseensä ja unen tarkkanäköiseen tyttöö.

ABSTRACT

This master’s thesis studies a house for my divorcing mother. The house would be located next to my parent’s old house, where my father would continue to live. Inclusive artistic research can examine vague circumstances in an exact manner. The study consists of three parts: a collection of photographs, a theoretical exploration and a design.

In the first part, photographs introduce my mother. The second part looks for a theoretical background in feminist theories of space and design. The third part exhibits a design for a single user house in Laajalahti in Espoo.

Not entirely knowing where to begin I sketched various spatial arrangements. One of the early sketches reminded my mother of a song by Lisa Nilsson. In the song, the singer passes through private rooms that reflect her personal traits. In a dream, she met a girl who knew what she couldn’t see and understood what she merely assumed. This image of thought presents a direction for my research and an aim for my design. How could an apartment support difference and a sense of self?

The circumstances are uncertain. Artistic research aims to find creative potential in a vague situation. Micro-strategies are particular resistances to local indications of dominating power. Beginning from detail the design focuses on inclusion and recognizes difference.

Mother wishes for something own and different. Speculative design examines the role of design in an everyday environment and illustrates alternatives. Universal design seeks to design environments as accessible as possible. Simultaneously, inclusive environment allows for changes and personal solutions.

Home is a place to explore new ways of seeing reality. Reconsideration of everyday life might serve as an inspiration for other spatial solutions. The apartment can support mother’s sense of self when she can make it her home. Individual solutions and objects support the act of homemaking.

In the house for mother rooms have same qualities as in the song. Mother can pass through the rooms that reflect her own attributes. As she passes she can learn about herself and about a sharp-eyed girl of the dream.

Master’s thesis
Eilo Hatakka

Aalto University
School of Arts, Design and
Architecture

Department of Architecture
Architectural Principles and
Theory

Supervisor:
Jenni Reuter

Instructors:
Tuomas Siitonen
Anni Vartola

SISÄLTÖ

ÄITI	1. OSA
TEORIA	2. OSA
JOHDANTO	5
OUTO UNI	9
TAITEELLINEN TUTKIMUS	9
MIKROSTRATEGIA	11
VÄRI JA NIMI	16
SPEKULATIIVINEN SUUNNITTELU	16
YLEISPÄTEVÄ SUUNNITTELU	18
ERIKOINEN YSTÄVÄ	22
TOISEUS	22
KODIN TEKEMINEN	24
JOHTOPÄÄTOKSET	26
LÄHTEET	38
SUUNNITELMA	3. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

EILO HATAKKA
AALTO YLIOPISTO

2019
1. OSA

187

TALO ÄIDILLE ÄITI

Äidin muotoilemissa esineissä säännölliset kappaleet saavat vaivattoman kaarevia muotoja. Kaaret eivät ole koristeellisia tai rakenteellisia vaan tunnistettavia. Ne ovat luontevia juuri äidille. Muodot saattavat toisinaan muistuttaa luonnon linjoista tai arkisten esineiden yllättävistä puolista. Kaarevat muodot yhdistyvät usein toisiinsa tai muodostavat väliinsä aivan uuden tilan.

Äitiä inspiroivissa esineissä muodot yhdistyvät kuvioihin. Muoto ja kuviot eivät silti välttämättä ole riippuvaisia toisistaan. Usein yhdistelmä yllättää. Kuvioilla on erilainen vaikutelma esimerkiksi keramiikan tai kankaan pinnalla.

Maalauksissa kaaret muodostavat alueita, jotka lomittuvat toisiinsa. Tasoilla on omat tekstuurit ja värit. Välillä ne sekoittuvat ja muodostavat arvaamattomia vaikutelmia. Yksittäiset kirkkaat kohdat korostavat murrettuja sävyjä. Kuitenkin toisesta kulmasta katsottuna murrettu sävy saat- taakin saada kirkkaan hohteen.

Äidin kalusteet ovat pieniä ja ilmeikkäitä. Niiden mitoit- tus on aavistuksen odottamaton. Siksi niiden käyttäminen tuntuu erityiseltä. Koska kaartuvilla kalusteilla on monta suuntaa, ne toimivat monessa käytössä ja eri puolilla tilaa. Kevyet kalusteet on myös helppo siirtää.

4/28

1. OSA

TALO ÄIDILLE ÄITI

5/28

1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

6/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

7/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

8/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

9/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

10/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

11/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

12/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

13/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

14/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

15/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

16/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

17/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

18/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

19/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

20/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

21/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

22/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

23/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

24/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

25/28
1. OSA

TALO ÄIDILLE
ÄITI

TALO ÄIDILLE
TEORIA

EILO HATAKKA
AALTO YLIOPISTO

2019
2. OSA

18

SISÄLTÖ

ÄITI	1. OSA
TEORIA	2. OSA
JOHDANTO	5
OUTO UNI	9
TAITEELLINEN TUTKIMUS	9
MIKROSTRATEGIA	11
VÄRI JA NIMI	16
SPEKULATIIVINEN SUUNNITTELU	16
YLEISPÄTEVÄ SUUNNITTELU	18
ERIKOINEN YSTÄVÄ	22
TOISEUS	22
KODIN TEKEMINEN	24
JOHTOPÄÄTÖKSET	26
LÄHTEET	38
SUUNNITELMA	3. OSA

JOHDANTO

Suunnittelun eroa pohtivien vanhempieni tontille toista taloa, johon äiti muuttaisi. Elämäntilanne ja tontti ovat haastavia. Kuinka voin vastata tilanteeseen suunnittelun keinoin?

Esittelen aivan työn alussa äidilleni kaaviomaisia luonnoksia erilaisista tilajärjestelyistä. Osassa tila on avoin, osassa on paljon erillisiä huoneita, osassa huoneita avoimessa tilassa. Toiset tiloista ovat yksityisiä, toiset julkisia, osa on määriteltyjä ja osa yleispäteviä. Äiti ja minä olemme aiemmin ajatelleet avointa tilaa. Kuitenkin huoneet muistuttavat äitiä Lisa Nilssonin laulusta Små Rum. Laulussa huoneet kertovat asukkaan eri piirteistä ja auttavat asukasta oppimaan itsestään. Laulu kuvailee äidin toiveita tarkasti. Se antaa tutkimukselleni tavoitteen ja suunnitelmalleni suunnan. Kuinka asunto tukee erilaisuutta ja itsen etsintää?

Reitti tavoitteeseen on kuitenkin epävarma. Talon suunnitteleminen äidille ei ole helppoa. Ensinnäkin äitini on taiteilija, jolta opin, että paras tulos syntyy spontaanisti tai ainakin omaehtoisesti. Opintoni eivät kuitenkaan valmista spontaaniin tilasuunnitteluun. Toiseksi tilanne tontilla on sosiaalisesti hankala. Minulla ei ole valmiina sosiaaliseen tilanteeseen sopivia työkaluja. Kolmanneksi äidin toiveet eivät vastaa elämäntapaa, jota vanhan talon käytännölliset tilat tukivat. Ne edustavat monella tapaa yleisesti kodikkaaksi koettua arkkitehtuuria. Erilaisuus tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia toisenlaisille suunnitteluratkaisuille. Mitä toimintatapoja ja työkaluja tarvitsen suunnittelutyöhön?

Toimin opiskelemanani ammatin rajoissa mutta epävarmalla alueella. Minulla ei ole valmiina tilanteeseen sopivia toimintatapoja tai työkaluja. Työn teoreettisessa osassa etsin kolme työn kannalta keskeistä näkökulmaa sekä niihin liittyvää toimintatapaa. Teksti etenee epävarmasta ja yksityisestä tilanteesta yleisempien aiheiden kautta kohti yksityiskohtaista tarkkuutta.

Esittelen ensin taiteellisen tutkimuksen näkökulmia ja mikrostrategian toimintatapoja. Toiseksi tarkastelen spekulatiivisen suunnittelun näkökulmia ja yleispäteviä työtapoja. Kolmanneksi käsittelen toiseutta ja kodin tekemistä. Teoreettisen osan lopuksi palaan vielä laulun pieniin huoneisiin ja pohdin kuutta laulun tilojen piirrettä. Piirteet havainnollistavat teoreettisen osan huomioita.

LISA NILSSON – SMÅ RUM (text: Lisa Nilsson)

Jag går igenom små rum
och alla speglar de
olika sidor av samma sak
jag går igenom små rum i mig

Jag har en underlig dröm
där jag får träffa en flicka
som vet nästan allt om mig
och hon berättar så vist, om mig

Om allt som jag visste men inte kunde se
om allt som jag gjorde men aldrig fick förlåta
om allt som jag tänkt men inte förstått
och allt som jag fått som jag som jag slarvat bort

Jag går igenom mig själv
jag går igenom
de olika sidor som bor i mig
och alla har de ett färg, ett namn

Jag har en ovanlig vän
som kan berätta om ting
som hör samman på flera sätt
och jag vill lära mig allt om sånt

Om allt som jag visste ...

Jag får veta sanningen om sånt som inte finns
jag får möta människor som bara blir symboler
jag får höra läran om allt det som aldrig hänt
jag får möta flickan som är jag - som inte finns
men som vet allt, om allt

LISA NILSSON – PIENET HUONEET (suomennos: Heimo Hatakka)

Kuljen pienet huoneet
jotka heijastelevat
samaa eri puolilta
kuljen pienet huoneet minussa

Näen oudon unen
kohtaan tytön joka
tietää kaiken minusta
hän puhuu niin viisaita, minusta

Kaiken minkä tiedän, vaikka nähnyt en
kaiken mitä tein saamatta anteeksi
kaiken mitä mietin ymmärtämättä
ja minkä sain vain tuhlatakseni

Kuljen matkan itseeni
läpi menneiden huoneiden
minussa syntyneiden
joilla on väri ja nimikin

Minulla on erikoinen ystävä
hän osaa kertoa huoneista
että ne kuuluvat yhteen
minä tahtoisin kuulla miten

Kaiken minkä tiedän...

Tahdon tietää totuuden kuvitelmista
tuntee ihmiset symbolien takana
kuulla tarinat, joita ei tapahtunut
tavata tytön, joka on minä ja jota ei ole
miten juuri hän tietää kaiken

Michelle Chang – 50/50 new palette, 2018

OUTO UNI

Työ alkaa oudosta ja epäselvästä tilanteesta. Outous ja sopeutumattomuus ovat kuitenkin myös mahdollisuuksia. Outous voi laajentaa maailmankuvaa. Sopeutumattomuus voi tarjota lähtökohtia erilaisille suunnitteluratkaisuille.

Tilanne vaatii talolta samaa aloitekykyä ja itsenäisyyttä, jota äiti on osoittanut. Erilaisella talolla on aloitekykyinen rooli, kun se kommentoi tontin tilannetta yksityiskohtaisella ja koettavalla tavalla.

Mielikuva laulusta antaa tutkimukselle suunnan ja tavoitteen, mutta reitti tavoitteeseen on kartoittamaton. Aloitan pienestä, koska yksityiskohdat vaikuttavat eniten äidin kokemuksiin ja tunteisiin. Samalla en joudu tekemään kompromisseja yksityiskohtien kustannuksella. Pystyn vaihe vaiheelta arvioimaan valintojani. Työskentely korostaa mahdollisuuksia ongelmien sijaan.

TAITEELLINEN TUTKIMUS

Taiteellinen tutkimus on vuorovaikutusta moneen suuntaan (Hannula, Suoranta, Vaden 2012, s.14). Vapaan taiteellisen selvitystyön ja täsmällisen tieteellisen tutkimuksen välillä on ollut jatkuva välimatka ja juuri tällä matkalla taiteellinen tutkimus toimii (Hougaard, Soberg, Torp, Lorentsen, Thorborg, Gronlund 2016, s. 6-10). Taiteellisen tutkimuksen tavat ovat yhä muotoutumassa (Hannula, Suoranta, Vaden 2012, s. 9), eikä valmista käsitteistöä taiteelliselle tutkimukselle ole (Hougaard, Soberg, Torp, Lorentsen, Thorborg, Gronlund 2016, s. 6-10).

Kuvataideakatemian rehtori Mika Hannula, kasvatustieteen professori Juha Suoranta ja hypermedian professori Tere Vadén määrittelevät laadukkaan ja kypsän taiteellisen tutkimuksen tärkeimmiksi ominaisuuksiksi suvaitsevaisuuden ja moniarvoisuuden. He toivovat tieteenaloille rohkeutta kokeilla ja ehkä erehtyä. Rohkeutta tarvitaan, kun etsitään uutta. Taiteellinen tutkimus vuorottelee tietämisen ja tietämättömyyden välimaastossa (Hougaard, Soberg, Torp, Lorentsen, Thorborg, Gronlund 2016, s. 6-10).

Epävarmassa tilanteessa mielikuvilla on tärkeä rooli. Arkkitehti ja Tanskan kuninkaalisen taideakatemian opettaja Kristine Annabell Torp (2016, s.53) lisää, että arkkitehtien suhde mielikuviin on erityinen. Heidän tehtävänään on yhdistää taiteellisuus ja runollisuus sekä tekninen tieto rakennuksissa, joita ei vielä ole olemassa. Arkkitehtien täytyy kuvitella valmiit fyysiset ja merkitykselliset kokonaisuudet . Arkkitehtien työkaluja ovat projektiot,

mallit ja visualisoinnit (Leatherbarrow 2001, s. 87).

Torp havainnollistaa mielikuvien maailmaa kuvailemalla varastoa, jonne kaikki maailman mielikuvat mahtuvat (2016, s. 54). Me liikumme samassa tilassa, mutta jokaisen yksilön näkökulma varastoon on erilainen. Varasto laajenee jatkuvasti, kun uusia mielikuvia syntyy tai vanhoja palaa. Varaston kasvu on kuitenkin haitallista silloin, kun kaksoiskappaleiden tai perusteettomien mielikuvien määrä kasvaa suhteessa uusiin. Silloin on helpompaa kuvitella jo tiedossa olevia asioita kuin luoda uutta. Kaksoiskappaleilla on säilyttävä ja hidastava voima, joka luo tasapäistä kulttuuria ja rajoittavia normeja. Tätä jarruttavaa voimaa on myös hankala huomata ennen, kuin vastakkainen voima paljastuu. Oman näkökulman sijaan on helppoa katsoa samaan suuntaan kuin muutkin.

Mielikuvien luova voima vastustaa edellistä yleistävää voimaa ja luo uutta. Uuteen tietoon ei löydy vanhojen mielikuvien kautta päätelemällä. Silloin päästään vain yleisiin päätelmiin asti (Torp 2016, s. 57). Tarvitaan kokemuksia ja kohtaamisia, jotka aloittavat tietoisien prosessin, joka voi johtaa yllättävään ja uuteen tietoon. On tärkeää tarkkailla näitä hetkiä, jotka yhdistävät meidät muistoihin ja tiedostamattomiin mielikuviiin. Kohtaaminen saattaa syntyä taidetta kokiessa tai sattumalta. Näitä kohtaamisia voi myös edistää ja mahdollistaa.

Mielen kartoittamaton maasto (terrain vague) on epämääräinen ja moniselitteinen mielentila. Torpin mukaan tämä maasto tarjoaa pääsyn yllättäviin mielikuviiin. Suunnittelemattomalla mielen jättömaalla on tilaa, josta intuitio löytää luovaa potentiaalia. Tähän mielentilaan päästäkseen on opittava kompastumaan. Horjahtamista voi harjoitella haastamalla itseään tuntemattomassa ympäristössä. Mielen määrittelemätön maasto on avoimuutta uudelle. (Torp 2016, s 65) Tällä maaperällä vaikuttavalla arkkitehtuurilla on mahdollisuus tehdä tavallisesta poikkeavaa suunnittelua ja luoda vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia.

Myös arkkitehti ja opettaja Michelle Chang (2018, s. 103) kirjoittaa epämääräisyyden käsitteestä. Arkkitehtonisten ominaisuuksien määrittely yhtäläisyyksien avulla on vaikeaa, koska sanojen, näkemysten ja kuvien merkitykset eroavat toisistaan. Kielitieteen termi epämääräisyys (vagueness) kuvaa näitä eroja. Chang on esimerkiksi itse nimennyt projektinsa epämääräisesti taloksi, jossa on joitakin kivasti järjesteltyjä huoneita. Talolla, joillain, kivoilla ja järjestelyillä on kaikilla epämääräiset määritelmät.

Epämääräinen ajattelu on luovaa toimintaa, joka muotoilee uudelleen mielen kategorioita ja käsityksiä. Uudelleen muotoilu tapahtuu vertaamalla kategorian ominaisuuksia rajatapauksiin. Esimerkiksi Vanna Venturin talo värittää käsitystä harmaista taloista.

Robert Venturin äidilleen suunnitteleman talon väri on jokseenkin harmaa ja jokseenkin vihertävä. Väri on valittu yleisesti hyväksyttyjen käsitysten rajoilta. Epämääräisellä alueella tapahtuva toiminta voi laajentaa ja siirtää yleisesti hyväksytyn rajoja. (Chang 2018, s 103-106)

Toinen esimerkki epämääräisyydestä ovat arkkitehtuurin eri esitystavat. Esityskuvat ovat epämääräisiä eri tavalla kuin piirrokset. Piirroksissa viiva joko on tai ei ole. Esityskuvissa tarkkuuden määrittävät resoluutio ja rasterit. Esimerkiksi valon ja varjon raja on hämärä. Samaan tapaan kuvallinen esitys on tarkempi kuin fyysinen havaintomme, joka puolestaan on tarkempi kuin kirjallinen kuvaus. Olisikin vaikeaa kuvailla täsmällisin termein vaikka RGB-arvoja. Kuvaus on epämääräinen, vaikka väri on täsmällinen. Rasterikuvissa on mahdollista työskennellä samanaikaisesti epäselvästi ja tarkasti. (Chang 2018, s. 109-111). Kuvan resoluutio mahdollistaa tarkkuuden, mutta sisältö voi olla epäselvä tai hämärä.

Toimin taiteellista tutkimusta tehdessäni ammattini rajoissa, mutta epävarmalla alueella. Tällä alueella olen avoin uudelle. Rajatapauksia tarkastelemalla on mahdollista kyseenalaistaa yleisiä sääntöjä ja valmiita määritelmiä. Epätarkkuus tai pelkistäminen antavat vapauden tulkita tutkimuksen tilannetta uudella tavalla. Taiteellinen tutkimus tekee tilaa uudelle.

Epävarmuus ei ole osoitus heikosta arviointikyvystä. Päinvastoin se osoittaa, että vaikeita aiheita käsitellään tarkasti. Luova työskentelytapa huomaa hyödyntää ympäristön epätarkkuuden (Chang 2018, s. 113). Taiteellisessa tutkimuksessa kyseenalaistaminen antaa tilaa ja aikaa mielikuvitukselle.

MIKROSTRATEGIAN TOIMITATAPA

Tavallinen tapa tehdä arkkitehtuuria alkaa suurista kokonaisuuksista ja pienestä mittakavasta (Stratford 2007, s. 138). Työskentelyssä siirrytään rakeisuuskaavioista sijoituskaavioihin toimintaa kuvaaviin pinta-alakaavioihin ja vasta monen vaiheen kautta suureen mittakavaan ja pikkuseikkoihin. Arkkitehtuuri vaikuttaa kuitenkin paikallisesti. Suuriin kokonaisuuksiin keskittyvä suunnittelu jättää siksi huomiotta yhteisöissä ja yhteiskunnissa toisten ja erilaisten kokemukset. Toiseuden ymmärtämiseen suunnittelussa tarvitaan sopivia työkaluja. Tarpeelliset työkalut ovat myös toisenlaisia (Rautaharju 2017, s. 72-73).

Arkkitehtuuri on osa jatkumoa, joka ylittää alueiden suunnittelusta kalustuksiin ja sisustuksiin (Rendell 2000, s. 227). Arkkitehti Helen Stratford (2007, s. 138) ehdottaa toista

suunnittelun suuntaa. Yksityiskohdista lähtevä ajatustapa saattaa arjen monimutkaisuudesta alkaen tarjota työkaluja toiseutta tukevaan arkkitehtuuriin. Toiseuden tunnistaminen vaatii tarkkanäköisyyttä (Rautaharju 2017, s.73). Mikrostrategian toimintatapa reagoi yksityiskohtaisesti paikalliseen eriarvoisuuteen. Askel askeleelta toimintatapa tunnistaa erilaisuuden ja ehdottaa yhteyksiä. (Stratford 2007, s. 138)

Suuruusluokan lisäksi toinen muutos tapahtuu tavassa toimia. Toimintatapa ei rajoitu vain tilaan, muotoon tai detaljeihin. Sen sijaan näkökulma vaihtelee kaikkien rakennusprosessin osien välillä ja paljastaa paikalliset voimat ja valtasuhteet. Mikrostrategia on viitekehys, jonka kautta tilaa ja valintoja voi arvioida. Pieni koko tarkoittaa myös tutkimus ja tiedonhankintatapaa, joka tarkastelee hankalammin huomattavia asumisen aiheita. Tehdyt huomiot mahdollistavat toisenlaisen ilmaisun. Mikrostrategian avulla on mahdollista tehdä toisin. Myös laajoja aiheita voi tarkastella pienen kautta. (Stratford 2007, s. 139).

Arkkitehtuurin historian emeritusprofessori Adrian Forty (2000, s. 43) kuvailee, kuinka arkkitehtuuri vaikuttaa sukupuolirooleihin. Esimerkiksi pylväsjärjestelmät korostivat sukupuolirooleja. Sukupuolittuneet aiheet olivat osa klassista arkkitehtuuria ja sen tulkitsemista. Ihanteet yhtenäisestä, koristelemattomasta ja vankasta rakentamisesta sisälsivät ajatuksen myös rakentamiseen soveltumattomista ominaisuuksista. Vaikka modernismi luopui klassista säännöistä, osa ihanteista säilyi. Esimerkiksi modernismissä kielenkäytössä termi muoto jatkaa miehisiä ihanteita. Muoto oli seurausta sisäisistä voimista. Rakennuksen hahmo osoittaa fyysistä voimaa. Rakenne pysyy vankkana muista voimista huolimatta.

Yksityiskohdat on nähty naisellisina. Siksi yksityiskohdilla on suuri merkitys. Tarinan uudelleenmuotoilu pienestä pitäen on välttämätöntä toisenlaisen tarinan kertomiseksi. (Stratford 2007, s. 139) Jokapäiväisien rakennusten, kotien, sisustuksien, tekstiilien ja käsitöiden huomioiminen antaa äänen myös niiden käyttäjille (Rendell 2000, s. 227). Toinen tarina keskittyy suurmiesten sijaan henkilökohtaisiin kokemuksiin (Wallach Scott 2000, s. 75). Pieni lähtökohta ei estä vaikuttamasta suuriin haasteisiin. Sen sijaan näkökulma auttaa jättämään huomiotta yleiset ja yleistävät tavat ja tottumukset. (Stratford 2007, s. 139)

Arkkitehdin työhön kuuluu myös kontekstin tulkitseminen. Tulkinta voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta. Tila ei ole koskaan neutraali. Suunnittelu on poliittista, kun se vastaa tietoisesti sosiaaliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Työn tulos ei kuitenkaan ole aina poliittista, koska käyttö ei ole suunnittelijan saneltavissa. Arki aiheuttaa aina muutoksia. Tilojen ratkaisut, yhteydet ja yksityiskohdat voivat kuitenkin helpottaa tai vaikeuttaa tasavertaisuuden toteutumista. Tilojen sijoittelu vahvistaa tarkoitettuja tavoitteita, kun

arkkitehdin aiomukset ja asukkaan käyttö kohtaavat. (Stratford 2007, s. 127-131)

Kontekstiin vastaavan toiminnan ei aina tarvitse olla ilmeistä tai äärimmäistä. Vastaus koostuu pienistä eleistä ja yllykkeistä ja vaikuttaa hienovaraisesti. Mikrostrategian työvälineisiin kuuluvat juuri arjen hienoiset huomaautukset, eleet ja yllykkeet. Juuri nämä välineet yhdistyvät myös ranskalaisen filosofin Michel Foucaultin näkemyksiin. Foucault esittää, että yksilöt kokevat vallankäytön ja samalla käyttävät valtaansa sosiaalisessa verkostossa. Valta on hajaantunut, mutta vallankäytöllä on tulosuunta. Valta ei ilmene yleisellä tasolla vaan mittaamattomissa paikallisissa tilanteissa ja tiloissa. Mahdollisuus vaikuttaa eriarvoisuuteen on samoissa tiloissa ja tilanteissa, joissa vallankäyttö tapahtuu. Koko vallitsevan valtajärjestelmän vastustaminen aiheuttaisi voimattomuutta. Siksi mikrostrategia vapauttaa vaikuttamaan paikallisesti. (Stratford 2007, s 131-133).

Mikrostrategian toimintatapa vaikuttaa tulevaisuudenkuviin paikallisesti. Esimerkiksi lontoolainen taide- ja arkkitehtuuritoimisto Muf käyttää mikrostrategiaa muistuttavaa työtapaa. Muf:in kanssa yhteistyössä toimiva kriitikko Katherine Shonfield (2001, s. 14-15) kuvailee, kuinka työskentely liikkuu yksityisen ja yleisen tason välillä. Muf työskentelee kolmessa vaiheessa. Ensin työyhteisö perehtyy mikrostrategian tapaan pieneen ja henkilökohtaiseen suuruusluokkaan. Tutkimuksen kohteena on erityisesti arkinen ja yksityinen tilankäyttö. Ensimmäisen vaiheen jälkeen he tutkivat, mitä henkilökohtaiset huomiot kertovat yleisistä ilmiöistä ja millaisia toimintatapoja havaittuihin ilmiöihin mahdollisesti liittyy. Kolmannessa vaiheessa he palaavat takaisin yksityiskohtaiselle tasolle ja muotoilevat laajempaan kontekstiin vastaavan paikallisen ratkaisun.

Mufin työskentelymenetelmät ja projektit havainnollistavat vaihtoehtoja. Ihanteelliset strategiset tavoitteet kannustavat muutoksiin jo nykyhetkessä. Paikallinen vastaus sosiaaliin tai kulttuuriseen kontekstiin on, ikään kuin utopian alkupala. (Shonfield 2001, s. 17) Ruuanlaitto toimii hyvänä esimerkkinä, koska juuri makujen moninaisuus tekee kokonaisista annoksista ihania (Trogal 2007, s. 167). Käytännön työssään Muf on muun muassa aloittanut korjaushankkeen rakentamalla ensimmäisenä saunan. Niin käyttäjät saivat kokea valmiin projektin tuomaa mielihyvää jo projektin alussa. Samalla se sai heidät innostumaan sekä sitoutumaan suunnitteluun.

Alkupala auttaa myös keskittymään ongelmien sijasta mahdollisuuksiin. Ongelmanratkaisuna etenevässä suunnittelussa huomio keskittyy ongelmien korjaamiseen (Shonfield 2001, s. 18). Mikrostrategia auttaa huomaamaan ongelmien sijaan myös kohteen piilevät mahdollisuudet. Vähä vähältä etenevä suunnittelu auttaa tukemaan näitä vahvuuksia. Vahvuuksien tukeminen liittyy myös taiteellisen tutkimuksen käytäntöihin. Tarkkaa havain-

nointia ei voi tehdä, jos jo samanaikaisesti hermoilee lopputuloksesta.

Uusi suhde arkkitehdin, asiantuntijan ja asukkaan välillä ei ehkä tuota välittömästi uusia tuloksia. Kokeellisen tilan todellinen vahvuus on kuitenkin se, ettei sen käyttöä ole määriteltä ennalta. Asukkaalla onkin mahdollisuus ottaa tila käyttöön omalla tavallaan ja tyyllillään myös myöhemmin. Monet tyylit, maut ja kokemukset muokkaavat asukkaan elämäntapaa, elämäntapa muokkaa tilaa. (Querrien 2007, s.147)

Uudet tilalliset kokeilut voivat lisätä paikkaan merkityksiä ja johtaa uusiin käyttötarkoituksiin. Tilat eivät tee erilaisuudesta näkymätöntä, vaan näyttävät osallistujien erilaisuuden etukäteen yhdessä sovitulla tavoilla. Tämä tila ei karsi käyttäjien tarpeita valmiiseen käytännölliseen normiin sopiviksi. Erilaisuus näyttäytyy mahdollisuutena ja suunnittelu vahvistaa erilaisuutta (Querrien 2007, s. 147). Arkkitehdin tehtävä on huomata tämä erilaisuus ja osoittaa sille sen tarvitsema tila.

Marcel Duchamp – Porte, 11, rue Larrey 1927

VÄRI JA NIMI

Äiti tarvitsee elämäänsä muutosta ja uuden suunnan. Talo ei voi olla seurausta vain sen suhteesta ympäristöön, viittauksista edellisiin asuntoihin tai ratkaisuihin. Äiti etsii jotakin muuta, omempaa.

Talo sijaitsee samalla tontilla isän talon kanssa. Suunnitelma ei ratkea kaavioilla ja nuolilla. Tasavertaisuus ja tasapuolisuus saavat työssä tärkeän roolin. Samalla on tärkeää käsitellä talojen tarpeita toisistaan itsenäisinä.

Spekulatiivinen suunnittelu ei kuitenkaan saisi näyttäytyä mahdottomana. Suunnitelman tulisi tarjota erilainen mahdollisuus.

Tarve yleispätevyydelle syntyi, kun äiti mietti, haluaako hän esimerkiksi alivuokrata osan talostaan tai ylipäätään lainkaan muuttaa samalle tontille. Lisäksi yleispätevyyden teemat liittyvät äidin ikääntymiseen.

Ymmärrettävä vaiheilu aiheutti suunnitteluun lisää ristiriitoja. Ilmeiset ristiriidat aiheutuivat avoimuuden ja itsenäisyyden sekä valoisuuden ja yksityisyyden välille. Seuraavat ristiriidat aiheutuivat yksilöllisyyden ja yleispätevyyden välille.

Huomiot yleispätevyydestä antoivat äidille ja minulle mahdollisuuden ajatella tilannetta, jossa taloon muuttaa joku muu. Lopulta samat ratkaisut, jotka tekivät tilasta yleispätevämmän, antoivat tilaa myös asukkaan (äidin tai muiden) omille yksilöllisille ratkaisuille. Lopulta huomiot yleispätevyydestä tukivat asukkaan yksilöllisiä muutoksia.

SPEKULATIIVINEN SUUNNITTELU

Tutkija ja suunnittelija Luiza Prado de O. Martins (2014, s. 32) toteaa suunnittelun merkityksen lisääntyvän samalla, kun käyttämämme muotoilun vaikutus arjessa kasvaa. Suunnittelu on vastuussa tulevaisuuden muotoilemisesta. Suunnittelija hahmottelee epätarkat mielikuvat konkreettisiksi konsepteiksi ja toteuttaa ne lähestyttävään, arvioitavaan ja houkuttelevaan muotoon. Toteuttamalla näitä tulevaisuuden näkemyksiä, suunnittelija muokkaa markkinoita, yleistä mielipidettä ja mielikuvitusta. Mielipiteet ja arvot muovaavat edelleen säädöksiä ja arkea. (Mazé, Wangel 2017 s. 273) Muotoilutuotteet ja arkkitehtuuri ovat osallisia joko rajoittavien sosiaalisten normien vahvistamisessa tai kumoamisessa.

Suunnittelun asema on omaperäinen ja joustava. Suunnittelu hyödyntää humanistista ja teknistä tietoa. Kyky yhdistää tietoa eri tieteen aloilta on kasvattanut tarvetta myös suunnittelua tukevaan teoreettiseen tutkimukseen. Kriittinen ja spekulatiivinen suunnit-

telu perustelee muotoilun sosiaalista ja kulttuurista merkitystä. Ensimmäisenä kriittistä suunnittelua käsitelleen muotoilijan ja opettajan Anthony Dunnen mukaan kriittinen suunnittelu käyttää teoreettisia suunnitelmia kyseenalaistamaan ahtaita oletuksia ja ennakkoluuloja muotoilutuotteiden roolista arjessa. Muotoilija James Auger ehdottaa spekulatiivisen suunnittelun käsitettä kriittisen sijaan, koska termiin sisältyy myös ajatus tilaan ja tilanteeseen liittyvistä konsepteista. Vaikka kriittinen ja spekulatiivinen suunnittelu ovat pohtineet suunnittelun asemaa yhteiskunnassa, tasavertaisuus on kuitenkin jäänyt keskusteluissa usein toisarvoiseksi. (Prado de O. Martins 2014, s. 32)

Intersektionaalinen näkökulma auttaa tarkastelemaan tasapuolisuutta useasta näkökulmasta. Se polveutuu kahdesta huomiosta. Ensinnäkään neutraalia näkökulmaa ei ole ja välinpitämättömyys eriarvoisuutta kohtaan vain vahvistaa nykytilannetta. Toiseksi erilaisia epätasa-arvon muotoja ei voi käsitellä erillään. Syrjinnän muodot vaikuttavat yhdessä ja aiheuttavat eriarvoisuutta. (Prado de O. Martins 2014, s. 33)

Intersektionaalisuus on kansalaisoikeusaktivisti Kimberlé Crenshawn tunnetuksi tekemä termi, joka tarkoittaa tapaa, jolla useat eri syrjinnän muodot risteävät ja yhdistyvät ja määrittelevät yksilön sosiaalisen aseman. Tavoitteena ei ole vertailla syrjinnän muotoja vaan huomata, kuinka yksilö pujottelee risteävän eriarvoisuuden ympäristössä. Vaikka intersektionaalisuudesta on kirjoitettu paljon, se ei ole itsessään tieteenala vaan teoreettinen näkökulma. Näkökulman merkitys eriarvoisuuden tutkimisessa on kuitenkin kiistaton. (Prado de O. Martins 2014, s 35)

Yhteiskunnassa alistetut näkökulmat ovat suunnittelun historiassa harvoin edustettuna tai huomioituna (Buckley 1989, s. 4-7). Esimerkiksi naiset ovat harvoin saaneet huomiota muuten kuin kuuluisan suunnittelijan vaimon, tyttären tai esimerkiksi siskon roolissa. Myös naisten tarpeet muotoilutuotteiden käyttäjinä on jätetty huomiotta.

Prado de O. Martins muistuttaakin, että myös kriittinen ja spekulatiivinen suunnittelu tutkivat alaa usein yhtä yksipuolisesta ja etuoikeutetusta näkökulmasta. Kapeakatseisuus johtaa pinnallisiin aihevalintoihin. Ongelmanratkaisuna etenevä suunnittelu perustuu mitattaviin tekijöihin. Samalla vaikeammin mitattavat sosiaaliset, kulttuuriset ja psykologiset arvot jäävät huomiotta (Mazé, Wangel 2017 s. 275). Lopulta spekulatiivisen suunnittelun edellytykset hukataan. Spekulatiivinen ja kriittinen suunnittelu voisivat esittää vaihtoehtoja yleisille käsityksille muotoilun roolista arjessa ja yhteiskunnassa sen sijaan, että hahmotelmat lähitulevaisuudesta vain vahvistavat olemassa olevia normeja (Prado de O. Martins, Vieira de Oliveira 2015).

Etuoikeuden ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta voidaan luoda teoreettista keskus-

telua eriarvoisuuden poistamisesta . Etuoikeudet ovat olemassa, koska niistä hyötyvät eivät huomaa omaa asemaansa. Intersektionaalinen näkökulma spekulatiivisen suunnitteluun tukee erilaisuutta, koska se huomaa syrjinnän yksityisenä ja muuttuvana kokemuksena. Samalla intersektionaalinen näkökulma tunnistaa, ettei käyttäjä toimi vain suunnittelijan sanelemalla tavalla. Käyttäjä määrittelee itse tarpeensa ja toiveensa. (Prado de O. Martins 2014 s. 36)

Spekulatiivinen ja kriittinen suunnittelu ovat sosiaaliseen muutokseen sopivia työkaluja, koska ne pyrkivät muotoilun kautta havainnollistamaan uusia ajatuksia. Ajankohtaiset ongelmat ovat konkreettisia, tapahtuvat arjessa ja vaikuttavat päivittäiseen elämään. Intersektionaalisesta näkökulmasta spekulatiivinen suunnittelu voi käyttää muotoilua ja tilasuunnittelua havainnollistamaan tilannetta, jossa etuoikeutetut ryhmät eivät saa hyötyä toisten kustannuksella. Havainnollistamalla se esittelee vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia.

YLEISPÄTEVÄ SUUNNITTELU

Yleispätevä suunnittelu (universal design) tavoittelee rakennettu ympäristöä, joka on laajan joukon saavutettavissa ja käytettävissä. Tutkija Aimi Hamraie (2013) täsmentää, että vaikka yleispätevä suunnittelu nähdään liikuntaesteet parhaiten ja sallivimmin huomioivana suunnitteluna, on silti tärkeää tarkastella toimintatavan arvoja. Kun toimintatapa ymmärretään yleisen saavutettavuuden (collective accessibility) ja sosiaalisen kestävyys kauden kautta, eikä ainoastaan toimintana joka tavoittelee uusia kuluttajia ja markkinoita, yleispätevä suunnittelun voi haastaa risteävät tavat joilla tilallista syrjintää tapahtuu.

Termi esteettömyys syntyi 1960- ja 1970-lukujen aikana kuvaamaan feministisiä ja liikuntarajoitteisia vaatimuksia tasapuolisesta pääsystä julkisiin tiloihin. Arkkitehtuurissa esteettömyys ymmärrettiin pyrkimyksenä suunnitella ympäristöä myös naisten, rodullistettujen ja liikuntarajoitteisten tarpeet huomioiden. Ray Lifchez kirjoitti, että rakennettu ympäristö kuvaa, mitä yhteiskunta ajattelee itsestään ja maailmasta. Arvokkaat voimavarat annetaan niille joita tuetaan, koulutukselle, uskonnolle, taloudelle, perhe-elämälle ja virkistykselle. Samalla jotakuinkin siedettävät resurssit kätkevätkin, mikä yhteiskunnassa on sietämätöntä, sairaus, poikkeavuus, köyhyys, liikuntarajoitteisuus ja vanhuus. Arkkitehdit eivät ehkä alunperin päättäneet jaottelua, mutta työllään silti vahvistavat sitä. (Hamraie 2013) Usein rakennukset suunnitellaan ensisijaisesti tavallisen toimintakykyisille käyttäjille ja esimerkiksi liikuntarajoitteiset nähdään toissijaisena käyttäjäryhmänä. Ryhmän erikoistarupeet huomioidaan vasta jälkikäteen opastein tai apuvälinein. (Boys 2018, s. 271).

Vaatimusten seurauksena ymmärrettiin, ettei arkkitehtuuri ole passiivista tai neutraalia vaan rakennettu ympäristö ylläpitää ja vahvistaa yleisiä mielikuvia. Yleispätevä suunnittelu vie esteettömyyden pidemmälle ja pyrkii mahdollisimman saavutettavaan ympäristöön. Yleispätevä suunnittelu tavoittelee ympäristöä, joka ei tarvitse jälkiasennuksia tai muutoksia. Yleinen saavutettavuus on tavoite, joka yhdistettynä intersektionaaliseen näkökulmaan voi tuottaa sosiaalisesti oikeudenmukaisen keho-ympäristö-suhteen. Yleispätevä suunnittelu voi saada aikaan yleisesti saavutettavaa ympäristöä. Tavoitteen saavuttaminen riippuu kuitenkin siitä, miten yleinen rajataan ilman yleistämistä. (Hamraie 2013)

Yleisen saavutettavuuden näkökulman mukaan malli tavallisesta ja normaalista synnyttää liikuntarajoitteisuutta ja ulkopuolisuutta. Malli tavallisesta säilyy vain, jos mielikuvissa malli nähdään enemmistönä, keskiwertona ja normaalina. Tavallisuus vaatii vaivaa. (Hamraie 2013) Arkijärkiset oletukset ja asenteet syntyvät toistuvissa toimissa ja tilanteissa. Toimintakykyinen kulkee tilanteesta toiseen vaivatta ja voi unohtaa matkalla ruumiilliset ja henkiset vaivat (Boys 2018, s. 272). Suunnittelun kohderyhmä on keinotekoinen keskiarvo. Oletettavan neutraali ympäristö on usein rakennettu normatiivisen muotin mukaiselle käyttäjälle. Silloin suunnittelu suosii jo etuoikeutettuja ryhmiä. Suunnittelu on saavutettavaa vain heille.

Koska myös muut ryhmät käyttävät samoja tiloja, he kokevat kuulumattomuutta. Todellisten yksilöiden ja yhteisöjen moninaisuus jää huomaamatta. Todellisessa rakennuksessa ympäristössä oletetut tai marginalisoidut kehot ja käyttäjät ovat aina joko mukana tai aktiivisesti torjuttuja. Toiseus särkee kuvitelman normaalista ja osoittaa, ettei tavallinen malli sisällä oikeaa monimuotoisuutta. Käyttäjän ulkopuolisuus voi johtua liikuntarajoitteisuuden lisäksi esimerkiksi iästä, koosta, painosta, mielenterveydestä, sukupuolesta tai seksuaalisuudesta. (Hamraie 2013) Vaatii osaamista ja kekseliäisyyttä liikkua hankalasti saavutettavassa ympäristössä (Boys 2018, s. 274). Saavutettavuuden asiantuntijoita ovat esteellisessä ympäristössä toistuvasti reittiään etsivät. Yleinen saavutettavuus huomioi esteettömyyttä laajemmin myös muut marginalisoidut.

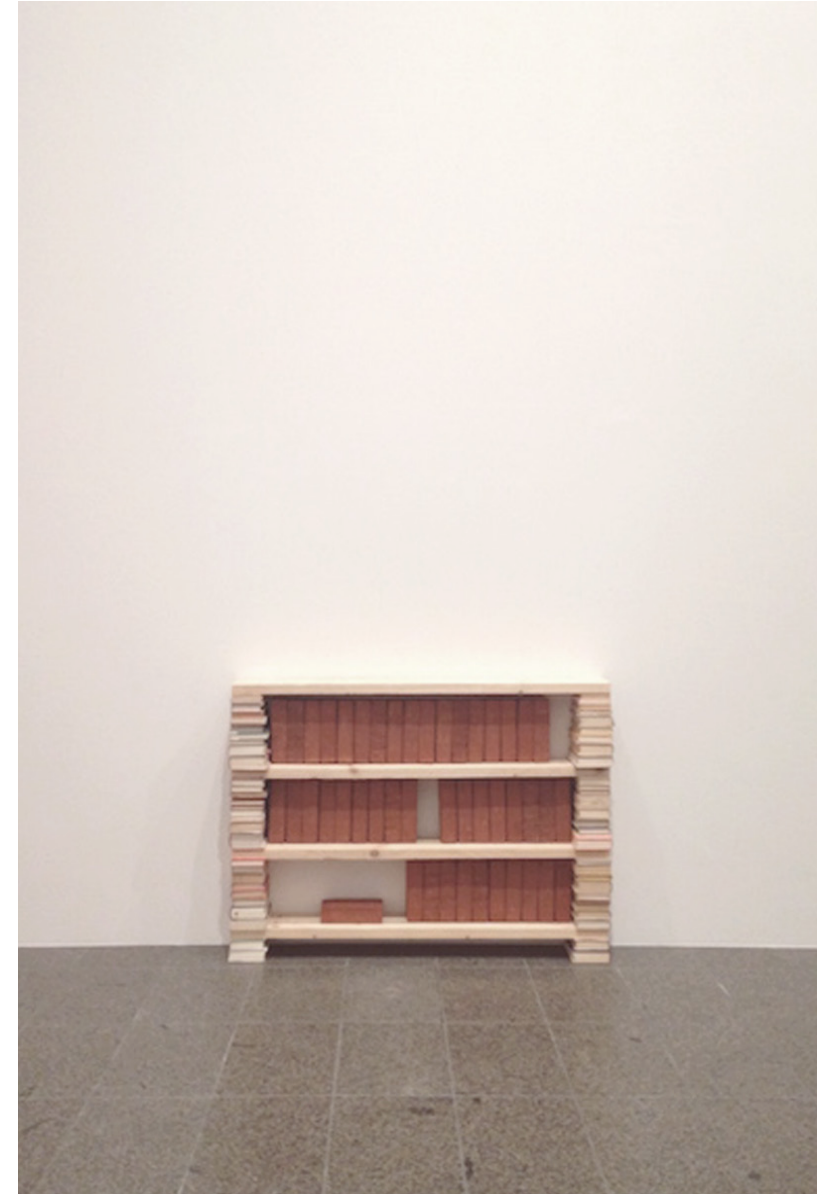
Huomion kiinnittäminen yksityiskohtiin voi olla aineellinen tapa vaikuttaa kehojen ja tilan suhteisiin arkkitehtuurin keinoin. Rakennettu ympäristö ei ole ainoastaan fyysinen paikka vaan ympäristö johdattelee käyttäjää aineellisesti (Hamraie 2013). Toisin sanoen suunnittelu luo fyysisen ympäristön ja samalla määrittelee ja rajaa ympäristön käyttöä. Arkkitehtuurin kieli viestii rakentamisen periaatteista. Käytössä ovat arkkitehtuurin kielen tehokeinot, tyyli ja tema.

Aineellinen johdattelu ja arkkitehtuurin kieli yhdessä tuottavat kokemuksia. Esimer

kiksi vanhuus on nähty lääkintää ja erityisratkaisuja vaativana tilana, ratkaisua vaativana ongelmana. Silloin ympäristöön sopeutumattomuus on seurausta suunnittelusta, ikään kuin tilallista syrjintää. Yksilöllä on kuitenkin kyky sopeutua muutoksiin. Yleispätevä suunnittelu voi feministisestä intersektionaalisesta näkökulmasta tarjota työkaluja tavoitteeseen tasapuolisesta ympäristöstä. Intersektionaalisesta näkökulmasta tilaa ajatellaankin mahdollistajana. Yleisesti saavutettava tila tarjoaa keinoja liikkua ilman erityisratkaisuja. Esimerkiksi ikääntyminen tuo tullessaan vaikkapa tunteisiin, muistiin ja havainnoimiseen liittyviä, usein samanaikaisia vaivoja. Siksi ratkaisujenkin on oltava kokonaisvaltaisia. Esimerkiksi ennustettava tilajärjestys voi auttaa löytämään oikean reitin ja tavarat. (Hamraie 2013)

Yleispätevä suunnittelu on arvopohjainen suunnitteluteoria. Toimintatapa tulkitsee arvoja, aatteita ja periaatteita avoimesti. Arvopohjainen tarkastelu tarkentaa arvioita rakennetusta ympäristöstä. Strategia huomioi, ettei suunnittelu ole koskaan neutraalia (Hamraie 2013). Feministisestä näkökulmasta yleispätevän suunnittelun tavoite on tuoda esille epäkohdat ja puutteelliset periaatteet. Vaihtoehtoinen suunnittelu näyttää, että tavallisuus rakentuu välinpitämättömyydestä. Feministiset teoriat ja esteettömyyden tavoitteet ovat vastustaneet yleistävää mallia ja tilallista erottelua. (Boys 2018, s. 271) Siksi kumpikin näkökulma hyötyy intersektionaalisesta tarkastelusta.

Kuinka tavallisen toimintakykyinen suunnittelija voi muistaa omat etuoikeutensa ja haastaa välinpitämättömyytensä? Suunnittelun ja teorian tulee olla muutakin kuin vain ammatillista tai akateemista toimintaa. Suunnittelun pitää pyrkiä parantamaan vähäosaisempien asemaa. (Boys 2018, s. 278) On tärkeää tavoitella yleistä saavutettavuutta (Hamraie 2013) ja huomioda liikuntarajoitteisten kokemukset ja havainnot (Boys 2018, s.278), käsitellä olemassa oleviin toimintatapoihin liittyvää välinpitämättömyyttä (Hamraie 2013) ja etuoikeuksia (Boys 2018 s.278) sekä huomioda suunnitteluun liittyvät arvot (Hamraie 2013) ja saavutettavuuden käsitteiden tulkinnanvaraisuus (Boys 2018, s.278). Erityisesti tulisi keskittyä siihen, kuka ympäristöstä hyötyy ja kuka kärsii (Hamraie 2013) sekä kehittää saavutettavia suunnitteluratkaisuja (Boys 2018, s. 278). On tärkeää ulottaa käsittely yhteiskunnallisiin rakenteisiin, jotka tuottavat eriarvoista arkkitehtuuria (Hamraie 2013), mutta keskittyä samalla yksityiskohtiin, jotka vaikuttavat kehon ja tilan suhteisiin arkkitehtuurin keinoin (Boys 2018, s. 278). Yleinen saavutettavuus lisää arkkitehtuurin sosiaalista ja arkkitehtonista arvoa ilman jälkiasennuksia (Hamraie 2013). Sosiaalinen tasapuolisuus on itsessään saavutus, joka ei tarvitse kaupallista lisähyötyä ollakseen tärkeä.

Dominique Gonzalez-Foerster – Bibliothèque, 1985

ERIKOINEN YSTÄVÄ

Äidin toiveet eivät vastaa espoolaista elämäntapaa, jota vanhan talon tarjoamat tilat tukevat. Vanhan talon tiloissa jokaiselle huonekalulle on oma paikkansa. Äidillä on kuitenkin eri käsitys kodikkuudesta. Hänen kalusteensa voivat olla eri puolilla tilaa, koska niillä on erilaisia suuntia. Äiti nauttii esineiden esille asettamisesta. Sommitelmat eivät olle pysyviä.

Outous ja erilaisuus on arvokasta itsessään. Outous esittelee vaihtoehtoja. Erilaisen talolla on aloitekykyinen rooli syntyy, kun se kommentoi tontin ja perheen tilannetta ja löytää tilanteesta uusia mahdollisuuksia. Silloin yksityiskohdat ja piirteet kertovat suunnittelun periaatteista. Rakennus rakentaa toista todellisuutta.

Kun tarkastellaan arjen ympäristöä toiseuden näkökulmasta, talon toimintojen rajat alkavat hämärtyä. Toiminnot eivät ole erillään toisistaan. Muutos saattaa laulun tapaan antaa vapauden kulkea tiloista toisiin vaivatta ja oppia itseään.

TOISEUS

Eriarvoisuus hyödyttää huomaamatta etuoikeutettuja, kun etuoikeutetut eivät tunnista asemaansa (Prado de O. Martins 2014, s. 36). Sama huolimattomuus aiheuttaa toiseutta. Arkkitehtuurin historian professori Mary McLeod, (2000, s. 182-183) kirjoittaa, kuinka toiseus nousi arkkitehtuurissa ajankohtaiseksi kysymykseksi dekonstruktivismin myötä. Toisilla tiloilla oli kaksi merkitystä. Ensimmäinen ryhmä etsi arkkitehtuurin vastinetta Jaques Derridan ajatuksille. Ryhmälle toiseus tarkoitti uutuutta ja erilaisuutta. Näille arkkitehteille, kuten Peter Eisenmanille ja Bernard Tshumille, toiseus oli erityisesti muotoilun strategia. Muotoilulla voitiin heidän mukaansa muuttaa esimerkiksi sisällön ja muodon sekä rakenteen ja koristeen välinen vastakkainasettelu. Vastakkainasettelun purkaminen oli alan sisäinen haaste, johon voitiin vastata toisenlaisella muotoilulla.

Toinen vähemmän yhtenäinen ryhmä näki toiseuden filosofi Michel Foucaultin näkökulmasta. Hänelle toiseus oli ulkopuolisuutta myös sosiaalisesti. Erilaisuus oli seurausta vallan jakautumisesta. Foucault oli Derridaa poliittisempi. Hänen käsitteensä heterotopia tarkoitti toisenlaista tilaa, jossa hahmottuu selkeä sosiaalinen järjestys. Hänelle tällaisia tiloja olivat esimerkiksi vankilat, varuskunnat, museot, teatterit, kirkot ja karnevaalit. Toisten tilojen listalta puuttuivat täysin asunnot, työpaikat, kadut, kauppakeskukset, kahvilat, puistot ja leikkipaikat. (McLeod 2000, s.183-185) Toisin sanoen listalle eivät päässeet arkiiset paikat, joissa yhteiskunnassa toiseutta kokevat suurimman osan ajastaan viettivät. Pois

jäivät paikat, jotka oikeasti olisivat saattaneet sisältää toisenlaisia sosiaalisia suhteita.

Yhteistä näille ja feministisille näkökulmille oli kuitenkin yleisen tekijän ja yhden universaalin totuuden hylkääminen. Nämä huomiot auttavat näkemään aiemmin alistetut. Kuitenkaan kumpikaan näkökulma ei itsessään huomioi toiseutta kokevien naisten, lasten, vähemmistöjen tai muiden kuin länsimaisten tiloja tai tarpeita. Derridan näkökulman toinen yleistää alistetut ja Foucaultin toiset tilat eivät ole toisten tiloja. Dekonstruktivistinen arkkitehtuuri keskittyy muotoiluun eikä sosiaalisiin suhteisiin. (McLeod 2000, s.185-188)

Valta vaikuttaa arkeen, mutta samalla arkeen liittyvät myös vapaudet, vaihtelut ja vastarinta. Jane Jacobs kirjoittaa arjen arkkitehtuurista naisten näkökulmasta. Hän etsii vastauksia tarkastelemalla tilojen käyttöä. Arkkitehdin lintuperspektiivin sijaan Jacobs perustelee ehdotuksiaan arkisen käyttäjän kokemuksilla. Kotien, katujen, kahviloiden ja pesuloiden ympäristö on marginaalinen. Samalla myös tekijät ovat toisia: äitejä lapsia, ruokakauppiaita ja lehtimyyjiä. Koti toimii lähtökohtana, kun Jacobs kehittää ajatusta jaetusta käytöstä. Ehdotus haastaa modernistisen ajatuksen toimintojen eriyttämisestä sekä jaon yksityiseen ja julkiseen. Jacobs tavoittelee monipuolista julkista tilaa sekä turvaa ja vapautta naisille, lapsille ja heikoimmille. Yksityisen ja julkisen tilan rajat hämärtyvät, samoin kuin toimintojen ja sukupuoliroolien. (McLeod 2000, s.192-193) Jacobs kuvaa arkea tarkkaan, mutta jättää vähälle huomiolle, millainen toiminta tai suunnittelu voisi tukea muutosta monipuolisempaan ja sallivampaan asumiseen.

Arkisempien aiheiden huomioiminen arkkitehtuurissa voi toimia vasta-aineena rajoittavia rooleja aiheuttavalle arkkitehtuurille (McLeod 2000, s. 194). Outous ja erilaisuus voivat olla arvokkaita itsessään. Outous voi laajentaa maailmankuvaa. Esimerkiksi Judith Butlerin mukaan sukupuoli on sosiaalinen ja performatiivinen. Sukupuoli ei ole tosiasiasa tosi. Sukupuolirooli muodostuu, kun samoja sukupuolittuneita tekoja toistetaan. Tosiasiasa rooleja ei ole ja toisto piilottaa tämän tiedon. Normatiiviset mielikuvat sukupuolesta ovat yleisempiä ja siksi helppoja hyväksyä ja hankalia kyseenalaistaa. Mielikuvien varas-tot ovat täynnä näitä sukupuolirooleihin liittyviä mielikuvia. Itseilmaisuus, roolin epäselvä esittäminen, erilaisuus ja outous ovat mahdollisuuksia osoittaa, ettei roolien takana ei ole pysyvää identiteettiä. (Butler 2000, s. 96-98) Toisenlainen näkökulma voi tuottaa toisen-laista suunnittelua. Suunnittelun uusi suunta löytyy ehkä arkisemmista ja henkilökohtai-semmista aiheista.

KODIN TEKEMINEN

Asunto toimii minuuden tukena, kun se muutetaan kodiksi. Asuntoa muokataan oman maun mukaiseksi. Koti on yksilöity asunto (Pallasmaa 1994, s. 15). Asukkaan apuna ovat esineet ja yksilölliset ratkaisut, jotka esittelevät ja tukevat omaa identiteettiä (Aura, Horelli, Korkela, 1997 s. 61). Kaunein sisustus syntyy henkilökohtaisesta elämästä (Alexander 1977). Tunteet ja merkitykset tekevät tilasta paikan – asunnosta kodin.

Arkkitehtuuri edustaa aina sosiaalisia asetelmia. Sosiaaliset rajoitukset ja hierarkiat ilmenevät tilallisilla metaforilla. Tila vaikuttaa käyttäjän kokemukseen ja käytökseen yksityiskohtien kautta. Koti vaikuttaa toteutuvaan toimintaan. Joukko suuressa salissa ja sama porukka pienessä huoneessa käyttäytyvät toisin. Toisaalta ryhmä keskustelee eri tavalla riippuen siitä minkä muotoinen pöytä heidän välillään on. Samalla joukko vaikuttaa tilaan. Esimerkiksi vieraan saapuminen yksityiseen tilaan muuttaa tilan julkiseksi. Tilaan eivät vaikuta ainoastaan ihmiset, vaan myös esineet. Eesineet jättävät jälkiä, varjoja ja viittauksia. (Ardener 2000, s.112-114)

Kodin tekemiseen kuuluvat myös kotityöt. Ne on nähty arkkitehtuurista irrallisena arksena puuhana. Kodin tekemistä ja kotitöitä ei voida ajatella ainoastaan käyttäjän yksityisinä huolina, koska kodin tekeminen ja kotityöt ylläpitävät arkkitehtuuria. Arkkitehtuurissa vähälle huomiolle jääneet työt luovat pohjan arkkitehtuurin säilymiselle samaan tapaan, kuin arkkitehdin ammatissa kouluttautuminen, kilpailut ja hallinnointi luovat edellytykset onnistuneille projekteille. Kotitöiden kautta on mahdollisuus päivittää arkkitehtuurin roolia. (Gabrielsson 2018, s. 252)

Rakennuksia on arvioitu pysähtyneinä esineinä. Kuitenkin arkkitehtuurilla on myös kyky liikuttaa. Arkkitehtuurin asema on hyödyllisyyden ja taiteellisuuden välimaastossa. Kotityöt säilyttävät rakennusten koskettavan taiteellisen vaikutuksen ja siksi niiden rooli arkkitehtuurissa on tärkeä. Usein väheksytyt kotityöt eivät ole arkkitehtuurista irrallisia. Ne osoittavat millaista työtä arkkitehtuuri oikeasti vaatii. Kotityöt ovat kodin tekemistä ja oikean ilmapiirin rakentamista. Huolenpito, asuminen, kuluminen ja korjaaminen kyseenalaistavat käsityksen arkkitehtuurista valmiina tuotteena. Esimerkiksi siivoaminen tai maalaaminen tekevät tilasta uuden. Jos arkkitehdin työ on nähty etäisenä ja abstraktina, kotityöt tuovat huomion takaisin intiimille ja yksityiskohtaiselle tasolle. Ne eivät ole näkymätöntä tai mitätöntä työtä. Kotitöiden kautta arkkitehtuuri nähdään prosessina projektin sijaan. (Gabrielsson 2018, s. 253)

Arkkitehtuuri vaikuttaa yksityiskohtien kautta. Silti arkkitehdin valta arkeen on pieni.

Kodin muutoksiin vaikuttaa asukkaan keho ja identiteetti. Kodeissa käsitellään todellista minuuden monimuotoisuutta. Yhteiskunnassa identiteetti rakentuu sosiaalisesta ryhmitelystä sukupuolen, ihonvärin, luokan tai muun aseman mukaan. Kotona ryhmittely ei kuitenkaan rajoita asukkaan henkilöä, hellyyttä tai henkilökohtaista harkintaa. (Pilkey, Sciluna, Gorman-Murray 2015, s.131)

Koti ei rajaudu ainoastaan asunnon yksityiselle alueelle tai vain tavallisiin heteronormatiivisiin malleihin, joita perhe, avioliitto, uskonto ja talous toistavat. Koti sisältää moninaiset kokemukset läheisyydestä, ystävydestä ja huolenpidosta. Toisaalta kodeissa huomataan myös hajautunut valta ja sen vaikutukset. (Pilkey, Sciluna, Gorman-Murray 2015, s. 131) Intersektionaalinen näkökulma tunnistaa vaihtelevan ja risteävän vallan, joka vaikuttaa kodin alueelle asti. Yksilöt ja esineet kuuluvat pareihin, ryhmiin ja asetelmiin, joista jokainen ottaa oman tilansa. Omassa tilassa vaikuttavat valtasuhteet voivat olla toisia kuin tilan ulkopuolella (Ardener 1993, s. 113).

Feminististä ja queer-tutkimusta kodista yhdistää tavoite tasapuolisemmasta ympäristöstä, jossa on tilaa identiteetin moninaisuudelle. He vastustavat valtaa vahvistavia tilasuunnittelun käytäntöjä sekä kapeita käsityksiä kodista ja perheestä. Vaihtoehdot tekevät tilaa toisenlaisille tilasuunnittelun toimintatavoille. Samalla vaihtoehtoiset tilat osoittavat, että normatiiviset mallit rajoittavat kokemuksia kodista. Normatiivinen tilasuunnittelu työntää tuttuihin toimintamalleihin. (Pilkey, Sciluna, Gorman-Murray 2015, s.133)

Vaihtoehtoinen koti voi tukea epäheteronormatiivisia identiteettejä ja suhteita. Kodin näennäisen arksilla tehtävillä voi olla vaikutus myös kodin rajojen ulkopuolella (Pilkey, Sciluna, Gorman-Murray 2015, s.133). Koti on turvallinen paikka vastarinnalle. Koti tukee toista näkökulmaa ja on erilaisuuden tukikohta (Hooks 2000, s. 209).

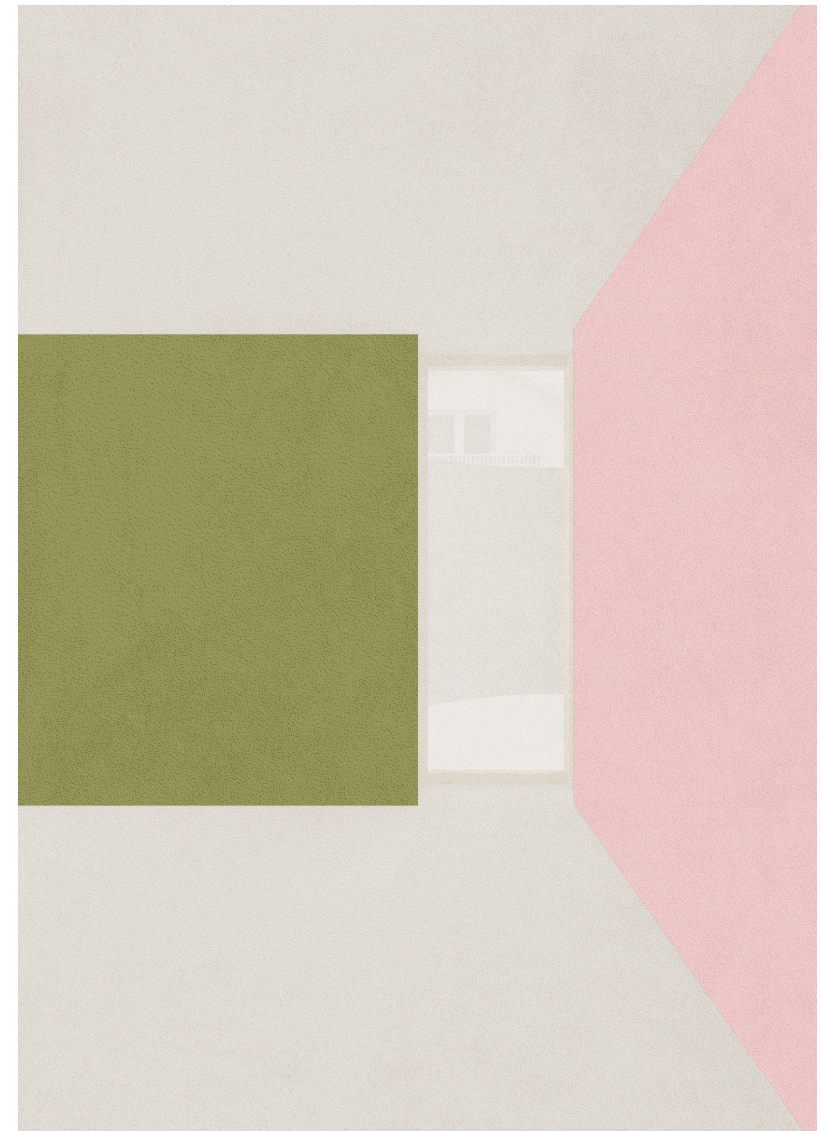

PIENET HUONEET

Kappaleessaan Lisa Nilsson kuvailee pieniä huoneita kauniisti. Äidin mielikuvissa talo on samankaltainen. Kodissa voi kulkea läpi pienten huoneiden, jotka heijastavat eri puolia samasta asiasta, äidistä itsestään. Hän kulkee läpi itsensä, niiden eri puolien ja vaiheiden, jotka asuvat hänessä. Kaikilla niillä on väri ja nimi.

Laulussa ja äidin mielikuvissa huoneet ovat yksilöllisiä ja erilaisia. Huoneissa on erilaisia puolia, toimintoja ja värejä. Samalla huoneet ovat yhteydessä toisiinsa. Kulkeminen niiden välillä on vaivatonta. Niissä liikkuesssa havaintonsa voi suunnata tunnelman mukaan. Jokainen pieni huone on erilainen mutta arvokas. Tilajako ei luo laulussa hierarkiaa eri puolien ja piirteiden välille.

Pienten huoneiden persoonallisuus tukee minuutta. Huoneet ovat henkilökohtaisia. Asunto toimii minuuden tukena, kun siitä tehdään oman näköinen koti. Yksilölliset ratkaisut ja esineet lujittavat omaa identiteettiä. Koti kertoo asukkaasta. Huoneet ja niiden puolet sekä piirteet kertovat materiaalisesti sisäisiä kertomuksia.

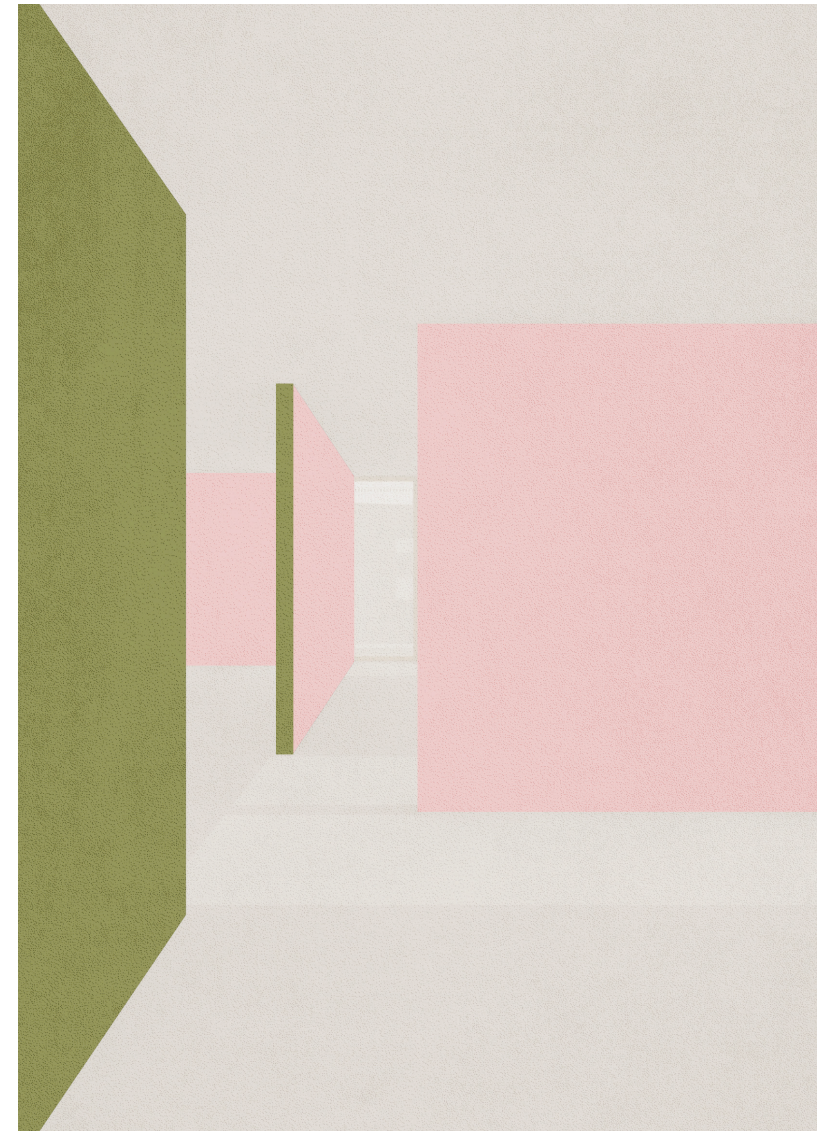

SOMMITEMAT

Laulun huoneissa on monia puolia. Kulkuyhteydet kulmasta rajaavat huoneiden seinät omiksi sommitelmikseen. Jokainen seinä on oma asetelma. Huoneiden rajat alkavat hämärtyä. Ikkunat nurkissa antavat valon heijastua seiiniä pitkin. Samalla valo korostaa seinän tekstuureja ja värejä.

Kulkeminen kulmasta jättää huoneeseen paikan, joka ei ole reitillä. Jokaisessa huoneessa on vapaata tilaa sisustaa ikkunoiden äärelle. Reitit eivät rajoita sisustamista, koska ne eivät kulje tilan poikki. Huoneen nurkat vievät vaivattomasti toisiin tiloihin, tunnelmiin ja näkymiin. Jokainen huone on yhteydessä vähintään kolmeen tilaan sekä ulos. Tilasarja on vaihteleva.

Tiloilla on oma ajallinen rytmensä, reipas tai rauhallinen. Tiloilla on myös ajallinen suunta menneisyyteen, nykyisyyteen, tulevaisuuteen tai ajattomuuteen. Sisustus ei ole erillään unelmista, muistoista tai mielikuvista. Monet esineet toimivat omien kokemusten, muistojen ja identiteetin symboleina. Osa esineistä vahvistaa tunnetta omasta menneisyydestä. Esineisiin liittyy muistoja ja ne edustavat sitä, mihin asukas kokee kuuluvansa. Nykyaikaan liittyvät symbolit näkyvät arjessa ja niillä voidaan erottua muista. Tulevaisuuden viittaavia symboleita ovat mahdollisuudet muutokseen. Symbolit tuovat turvallisuutta ja mielihyvää. Henkilökohtaisesta elämästä rakentuu kaunis ja ainutkertainen sisustus.

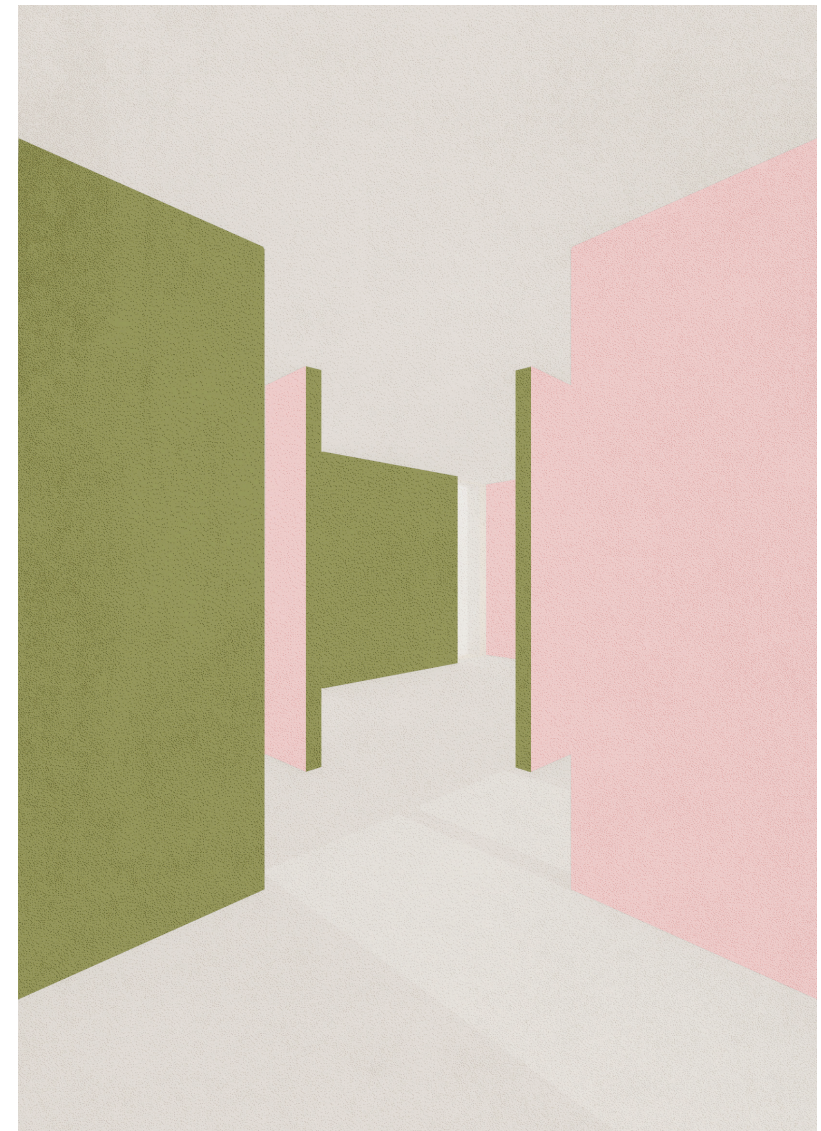

OVET JA IKKUNAT

Laulussa huoneet ovat yksilöllisiä, joustavia ja keskenään tasa-arvoisia. Talon suhteen ulos rajaavat ovet ja ikkunat. Avoin ovi kutsuu sisään, mutta oven sulkeminen rajaa yksityisyyden. Ikkuna antaa asukkaan tarkastella ympäristöä rauhassa muiden katseilta. Ikkuna tai ovi rajaa ulko- ja sisätilan sekä julkisen ja yksityisen.

Marcel Duchampin olohuoneen ovi on taideteos, joka häivyttää näiden vastakohtien rajaa. Ovi olohuoneen nurkassa kääntyy kahden karmin välillä. Toisesta aukosta kuljetaan makuuhuoneeseen ja toisesta pesuhuoneeseen. Kun toinen ovi sulkeutuu, toinen avautuu. Ovi vähät välittää roolistaan olla joko kiinni tai auki. Mitä ovi kertoo taiteilijastaan? Heilumalla kahden karmin välillä ovi antaa joustavamman kuvan taiteilijan identiteetistä vastakkaisuuksien välillä.

Duchampin esimerkin mukaisesti sijoitan yhteydet huoneiden välillä sekä niistä ulos tilojen nurkkiin. Tiloista tulee joustavia. Talon sisällä tasapuolisuus on tärkeää huoneiden välillä ja tontilla talojen välillä. Ulkoa äiti tarvitsee yksityisyyttä, mutta samalla myös avoimen reitin puutarhaan, paljon valoa ja näkymiä. Ikkunat huoneen nurkissa rajaavat näkymää sisälle, mutta eivät estä valoa tai reittejä ulos.

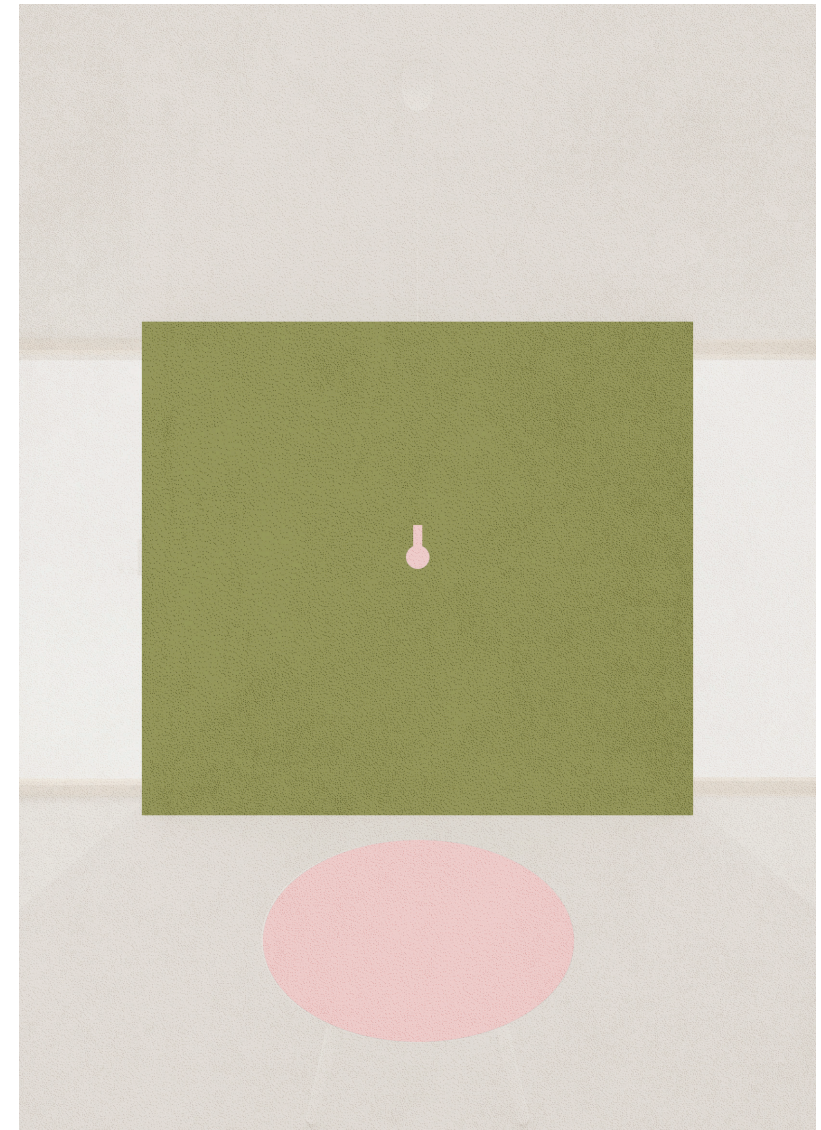

TOIMINNOT

Laulussa tiloilla on myös nimi. Talossa on neljä huonetta, keittiö ja peseytymistilat. Tilat ovat erilaisia kuin perheen talossa. Perheen talossa jokaiselle toiminnolle ja tavaralle on oma paikkansa. Taiteilijan talossa omat haaveet haastavat ja kohtaavat elämän edellyttämät toimet. Tilojen käyttö voi muuttua tilanteiden ja tarpeiden mukaan.

Sisustus ja kalusteet määrittelevät huoneen käyttötarkoituksen. Huone, jossa on sänky, toimii makuuhuoneena. huone, jossa on sohva, toimii olohuoneena. Maalit, kankaat ja siveltimeet tekevät puolestaan ateljen. Huoneiden käyttötarkoitusta voi vaihtaa siirtämällä tavarat toiseen kohtaan. Koko kodilla on ateljeen piirteitä, mutta toisaalta taiteelliselle työskentelylle tai lepäämiselle voi rajata omat rauhalliset paikat.

Samalla tilat on tarvittaessa rajattavissa melkein mitättömin muutoksin. Sama koti sallii myös muuttuvat elämäntilanteet. Sen voi jakaa useammalle asukkaalle. Silloinkin asukkaat voivat neuvotella, kuinka suuri osa tilasta on yhteistä tai yksityistä.

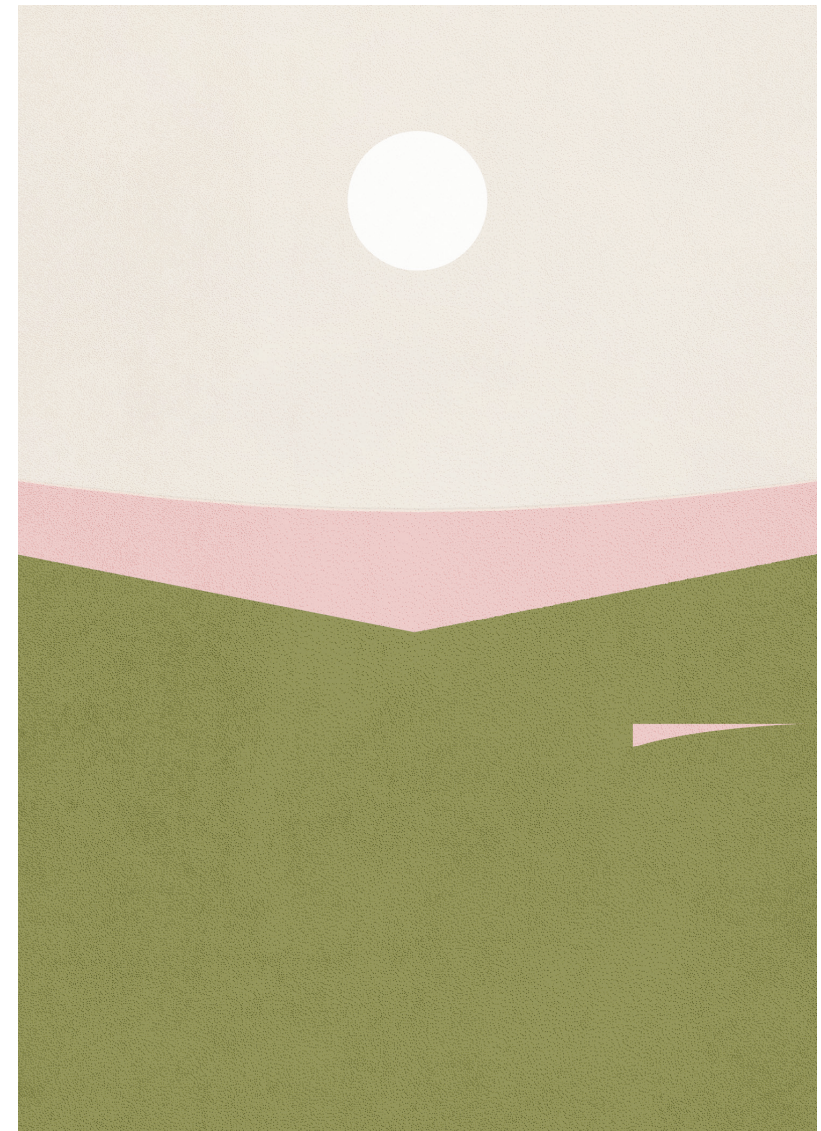

HAHMO

Koti kertoo asukkaastaan monella tavalla. Katon kaareva raja muistuttaa äidin suunnitelmista esineistä. Niissä säännölliset muodot saavat vaivattoman kaarevia muotoja. Kaaret eivät ole koristeellisia tai rakenteellisia, vaan luonnollisia ja tunnistettavia. Talon muoto muuttuu takapihalta etupihalle. Takapihalla talo mukailee ympäröivien rakennusten katto-muotoja. Etupihalle siirryttäessä talo saa yksilöllisen hahmonsä, luonteensa ja ilmeensä.

Hahmo on naapurustossa itsenäinen, muttei välinpitämätön. Rakennuksen koko ja suunta seuraavat alueen vanhaa rakennustapaa. Kaareva raja ei kuitenkaan liity rakennettuun ympäristöön vaan kaaren kaukana sijaitseva keskipiste yhdistää sen paremmin luonnon ympäristöön. Kaarella on taipumus antaa elottomille rakennusmateriaaleille luonnetta. Kattomuoto antaa talolle sen tunnistettavan ilmeen.

Katto on käännetty kartiopinta, jonka keskipiste on takapihan seinän keskellä. Katto kasvaa keskipisteestä säteittäin. Kulma on sama kuin vanhan talon loivemmassa katossa. Takapihalla säteet muodostavat kulman ja muilla julkisivuilla pinta saa aikaan kaarevan rajan.

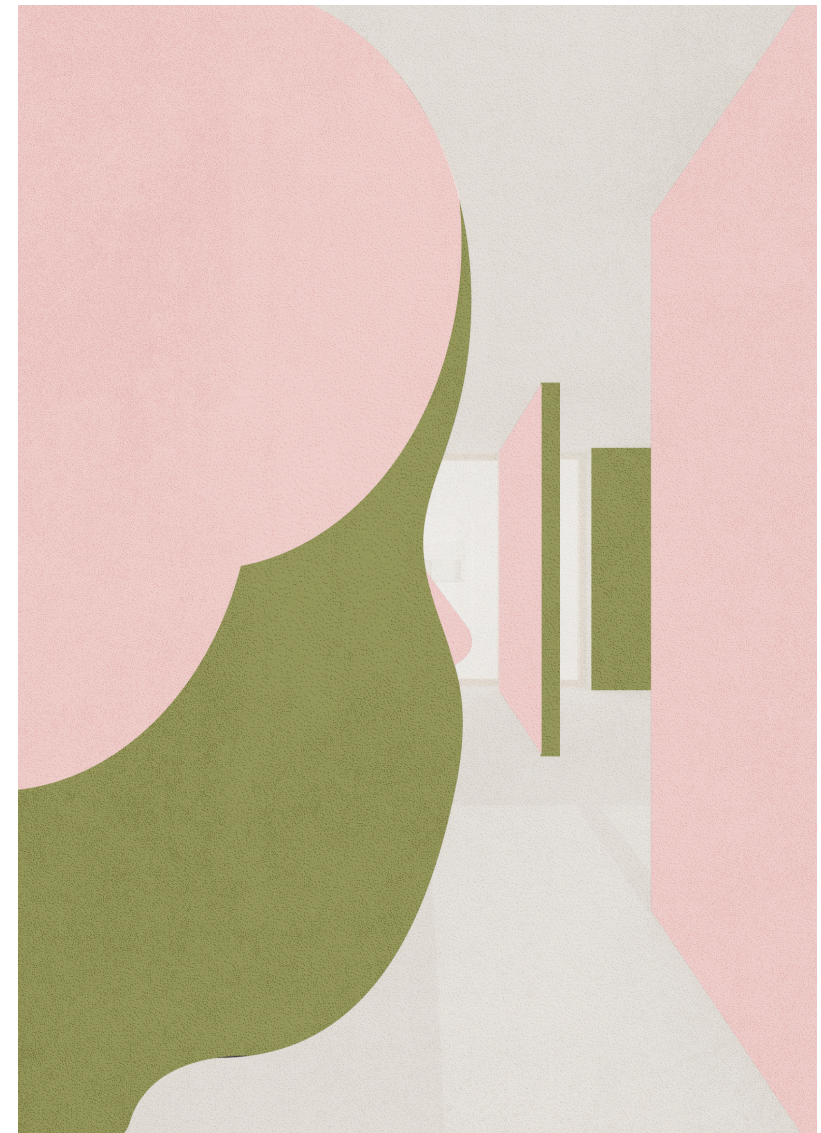

KOTITYÖT

Asunto tuntuu kodilta, kun siellä liikutaan ja eletään. Pölykin on merkityksellistä, kun ajattelee mistä se on peräisin. Pölyssä yhdistyvät kodin kuluminen ja asukkaan ikääntyminen. Pyyhkimällä, siivoamalla ja järjestelemällä asukas kommunikoi kodin ja ajan kanssa. Samalla kotityöt herättävät muistoja ja mielikuvia ylläpidettävistä yksityiskohdista. Jokainen kodin työ on myös kodin tekemistä ja oikean ilmapiirin rakentamista.

Esimerkiksi ruuanlaitto voi toimia esimerkkinä suunnittelulle. Ruuanlaitossa makujen ja ainesten monipuolisuus on vahvuus. Myös yllättävien yhdistelmien sovittaminen yhteen osoittaa taitoa ja kekseliäisyyttä. Lisäksi kokatessa suunnitelmat otetaan omaksi ja resepteistä tehdään omia muunnelmia. Ruuanlaitto vaatii aloitekykyä ja kokeilunhalua. Työstä voi kokea ylpeyttä ja onnistumisia. Kuten kotitöissä myös arkkitehtuurissa luodaan tunnelmaa ja ilmapiiriä.

Kotityöt ovat aktiivista kodin tekemistä. Ne säilyttävät arkkitehtuurin vaikutuksen ja tekevät asunnosta kodin. Kotitöissä yhdistellään ei makuja ja tyylejä. Samalla pidetään huolta muistoista. Kodin tekeminen on jatkuva prosessi menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden vaikutuspiirissä. Siinä etsitään miellyttävää ympäristöä ja oikeaa ilmapiiriä, juuri sinä hetkenä ja sillä kohtaa elämäntähtäintä. Äidin tapauksessa 60-vuotiaana naisena, jolla on aikuiset lapset, ex-mies ja uusia henkilökohtaisia unelmia, joita muiden tarpeet ja mieltymykset eivät enää sanele.

ALEXANDER, C., ISHIKAWA, S. and SILVERSTEIN, M., 1977. A pattern language : towns, buildings, construction. New York: Oxford University Press.

ARDENER, S., 2000. The Partition of Space. Teoksessa: Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge. S.112-117.

AURA, S., HORELLI, L. and KORPELA, K., 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo ; Helsinki ; Juva: WSOY.

BOYS, J., 2018. Invisibility work?. Teoksessa: Architecture and feminisms : ecologies, economies, technologies. New York: Routledge. S. 270-280

BUTLER, J., 2000. Excerpts from 'Subversive Bodily Acts'. Teoksessa: Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge. S.96-98

BUCKLEY, C., 1986. Made in patriarchy: towards a feminist analysis of women and design. Design Issues, 3(2), pp. 3-14.

CHANG, M. 2018. Something vague. Log, 44. S. 103-113.

FORTY, A., 2000. Words and buildings : a vocabulary of modern architecture. London: Thames & Hudson.

FRICHOT, H., GABRIELSSON, C. and RUNTING, H., 2018. Architecture and feminisms : ecologies, economies, technologies. New York: Routledge.

GABRIELSSON, C., 2018. The critical potential of housework. Teoksessa: Architecture and feminisms : ecologies, economies, technologies. New York: Routledge. S. 246-255.

HAMRAIE, A., 2013. Designing Collective Access: A Feminist Disability Theory of Universal Design. Disability Studies Quarterly, 33(4), S. 285-309

HANNULA, M., SUORANTA, J., VADÉN, T., GRIFFITHS, G. and KÖLHI, K., 2005. Artistic research : theories, methods and practices. Helsinki : Gothenburg: Academy of Fine Arts ; University of Gothenburg, ArtMonitor.

HOOKS. B., 2000. Choosing the Margin as a Space of Radical Openness. Teoksessa: Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge. S.203-209.

HOUGAARD, A.K., SØBERG, M., TORP, K.A., LORENTSEN, E., THORBORG, C. and GRØNLUND, L., 2016. Refractions : Artistic Research in Architecture. Copenhagen: Architectural Publisher.

KUHLMANN, D., 2013. Gender studies in architecture : space, power and difference. Abingdon, Oxon: Routledge.

LEATHERBARROW, D., 2001. Architecture Is Its Own Discipline. Teoksessa: A. PIOTROWSKI and J.W. ROBINSON, eds, Discipline of Architecture. NED - New edition edn. University of Minnesota Press, S. 83-102.

MAZÉ, R., WANGEL, J., 2017. Future (im)perfect: Exploring time, becoming and difference in design and future studies. Teoksessa: Feminist futures of spatial practice : materialisms, activisms, dialogues, pedagogies, projections. Baunach: AADR - Art Architecture Design Research, an imprint of Spurbuchverlag. S. 273-286.

MCLEOD, M., 2000. Everyday and "Other" Spaces. Teoksessa: Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge. S.182-202

PALLASMAA, J 1994, Identiteetti, intimiteetti ja kotipaikka – huomioita kodin fenomenologiasta. Arkkitehti, 1. S15-23.

PETRESCU, D., 2007. Altering practices : feminist politics and poetics of space. London ; New York: Routledge.

PILKEY, B., SCICLUNA, R.M., GORMAN-MURRAY, A., 2015. Alternative Domesticities: A cross-disciplinary approach to home and sexuality. Home Cultures, 12(2), S. 127-138.

PRADO DE O. MARTINS, L. 2014. Privilege and Oppression: Towards a Feminist Speculative Design. Universität der Künste Berlin

PRADO DE O. MARTINS, L., VIEIRA DE OLIVEIRA, P. J. S. 2015. Futuristic Gizmos, Conservative Ideals: On Anachronistic Design. Modes of Criticism, issue 1.

QUERRIEN, A. 2007. Altering events in Architecture. Teoksessa: Altering practices : feminist politics and poetics of space. London ; New York: Routledge. S.141-152.

RENDELL, J., PENNER, B. and BORDEN, I., 2000. Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge.

SCHALK, M., KRISTIANSSON, T. and MAZÉ, R., 2017. Feminist futures of spatial practice : materialisms, activisms, dialogues, pedagogies, projections. Baunach: AADR - Art Architecture Design Research, an imprint of Spurbuchverlag.

SHONFIELD, K., DANNATT, A. and AINLEY, R., 2001. This is what we do : a muf manual. London: Ellipsis.

STRATFORD, H, 2007. Teoksessa: Altering practices : feminist politics and poetics of space. London ; New York: Routledge. S. 127-139.

TORP, K.A., 2016 Terrain Vague. Teoksessa: Refractions : Artistic Research in Architecture. Copenhagen: Architectural Publisher. S. 52-66.

TROGAL, K. 2007. Open kitchen 'or cookery architecture'. Teoksessa: Altering practices : feminist politics and poetics of space. London ; New York: Routledge. S.167-187.

WALLACH SCOTT, J. Excerpts from 'Gender: A Useful Category of Historical Analysis'. Teoksessa: Gender space architecture : an interdisciplinary introduction. London: Routledge. S. 74-87.

KUVALÄHTEET

CHANG, M., 2018. 50/50 new palette . [verkkoaineisto]. [viitattu 2.9.2019]. Saatavissa: <http://ja-ja.co/5050.html>

DUCHAMP, M., 1927. Porte, 11, rue Larrey. Not Seen and / or Less Seen of / by Marcel Duchamp / Rose Sélavy, 1904-1964, Galerie Cordier & Ekstrom New-York. [verkkoaineisto]. [viitattu 2.9.2019]. Saatavissa: <http://centenaireduchamp.blogspot.com/2019/03/la-porte-interface.html>

GONZALEZ-FOERSTER, D., Bibliothèque, 1985, [verkkoaineisto]. [viitattu 2.9.2019]. Saatavissa: <http://monochromatic-axonometric.blogspot.com/2016/08/1887-2058.html>

Äiti toivoo taloa, jonka hän voi sisustaa omien tarpeittensa mukaan ja omalla tyyllillään. Sisustaessaan hän luo oikeaa tunnelmaa ja ilapiiriä. Tilan yksilöiminen tukee äidin identiteettiä ja uusia unelmia.

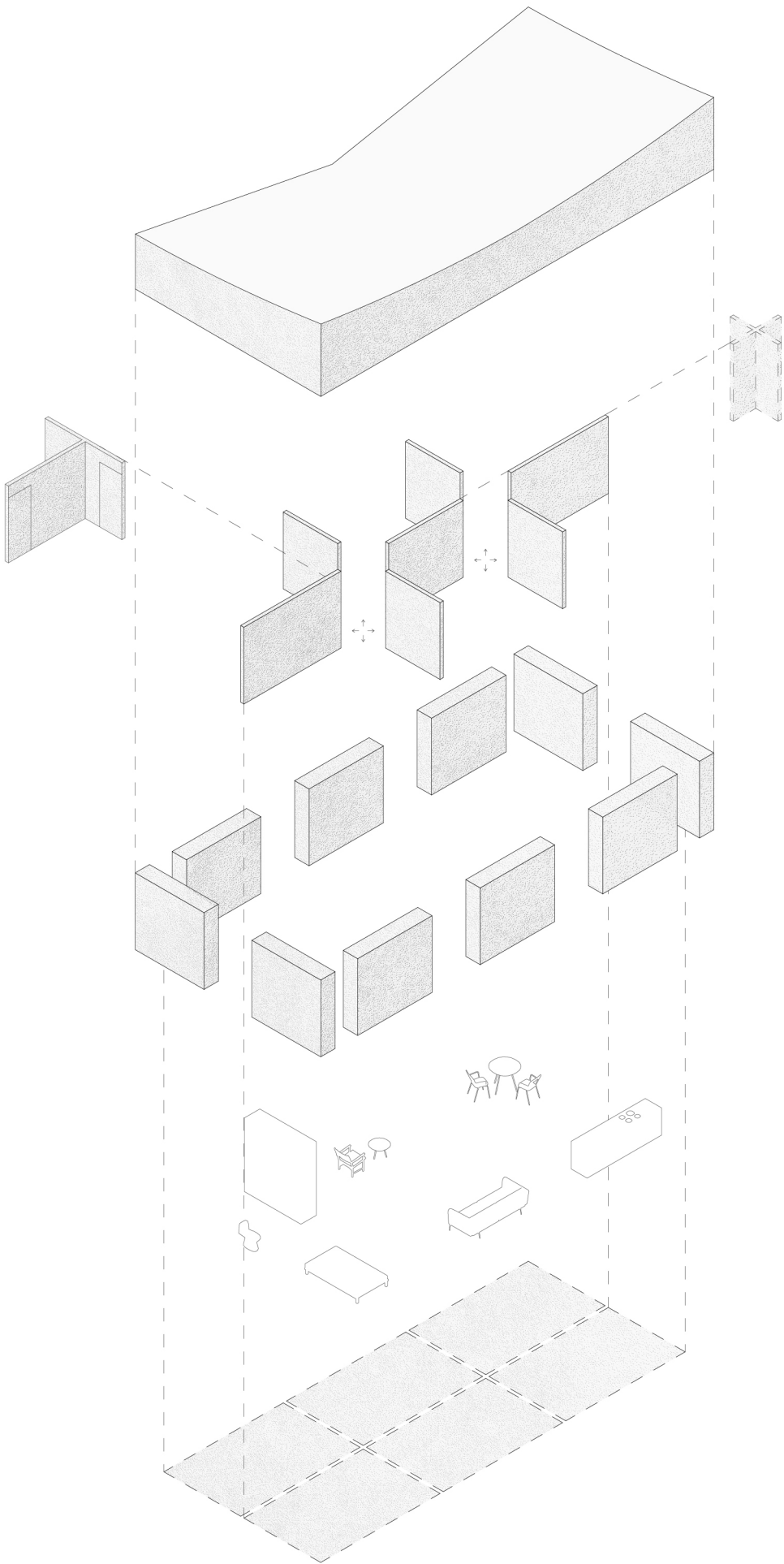
Rakennuksen hahmo muistuttaa äidin muotoilemista esineistä. Rakennus on naapurustossa yksilöllinen muttei välinpitämätön. Rakennuksen koko sopeutuu alueen vanhojen rakennusten mittakaavaan.

Huonetilat liittyvät toisiinsa kulmista. Huoneiden käyttötarkoitusta voi vaihtaa sisustamalla. Toisaalta huoneet on myös rajattavissa erillisiksi tiloiksi. Ratkaisu mahdollistaa muutokset eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan.

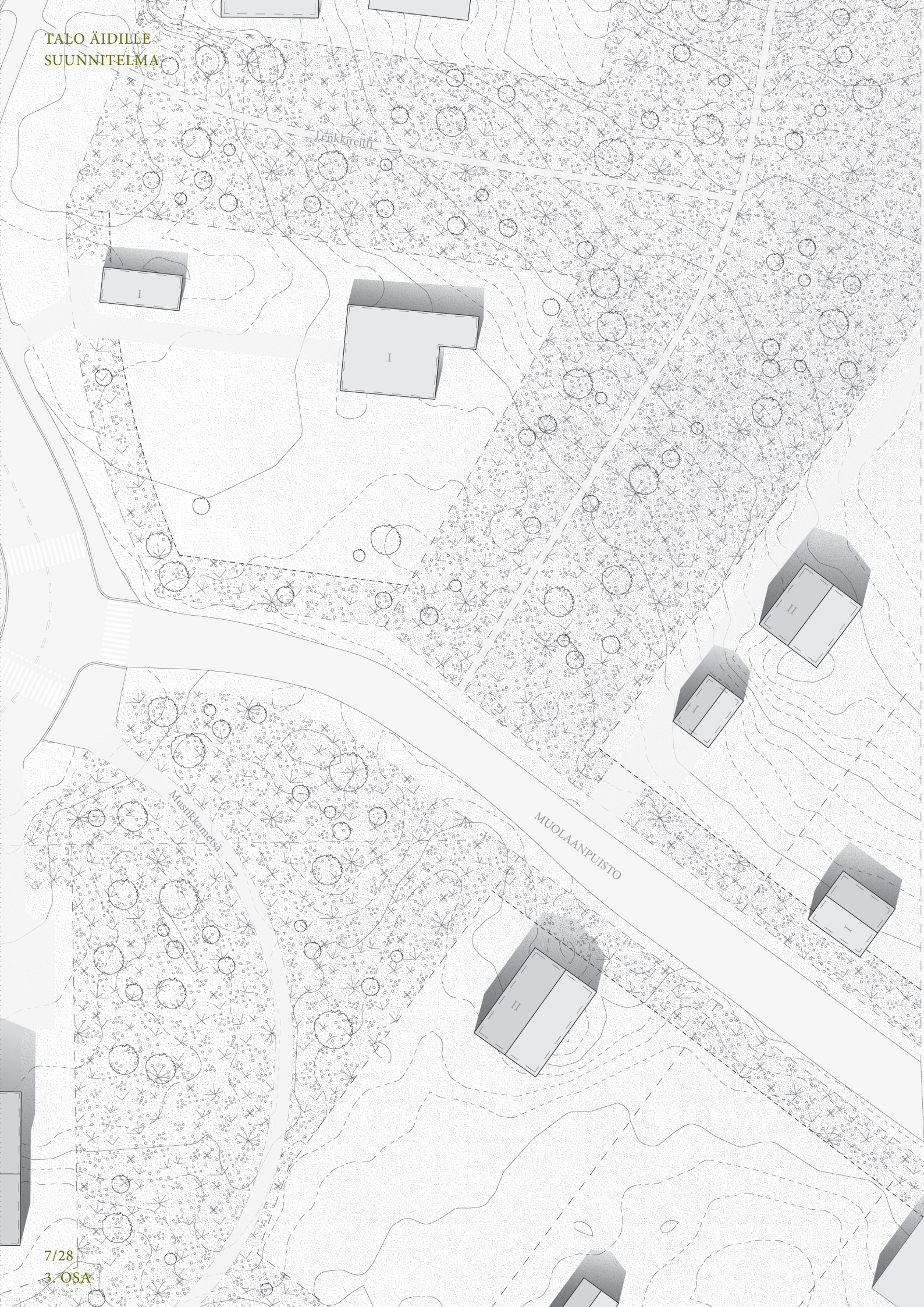
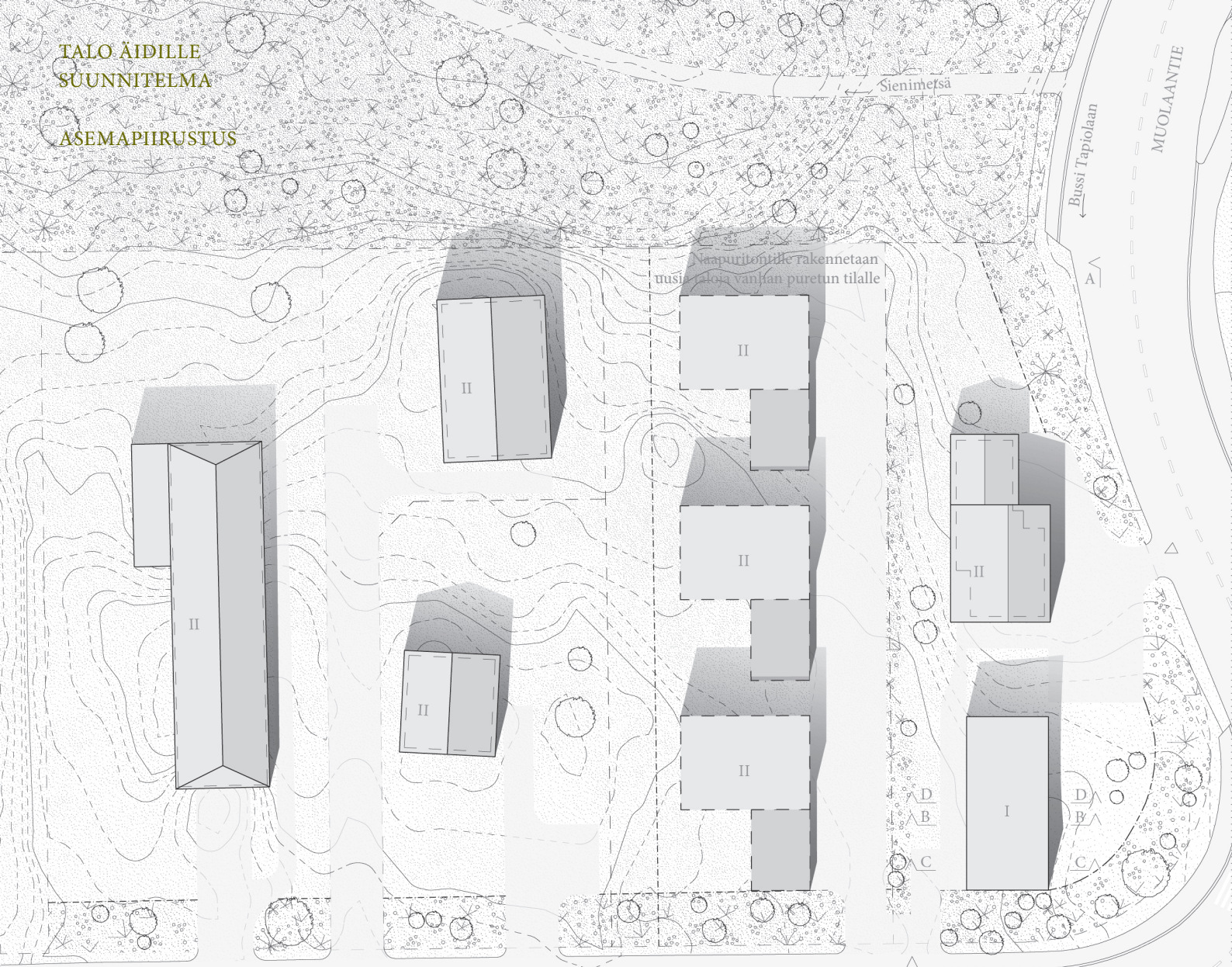
Näkymät ja reitit avautuvat huoneet nurkista. Valo tulee tilaan suurista ikkunoista mutta seinien kautta, eikä se siksi häikäise. Samalla huoneeseen heijastuu seinien väriä. Seinät antavat myös näkösuojaa ulkoa.

Esineet toimivat omien kokemusten, muistojen ja identiteetin symboleina. Seinät rajautuvat omiksi sommitelmikseen. Huoneet on helppo sisustaa. Omista esineistä ja elämästä rakentuu kaunis sisustus.

Pienet huoneet ovat suunnitelman lähtökohta. Kodissa voi kulkea läpi pienten huoneiden, jotka heijastavat eri puolia asukkaan identiteetistä. Huoneissa on erilaisia puolia, toimintoja ja värejä. Huoneet kuuluvat yhteen.

TALO ÄIDILLE
SUUNNITELMA

PIHAPIIRUSTUS

1:200

8/28

3. OSA

TALO ÄIDILLE
SUUNNITELMA

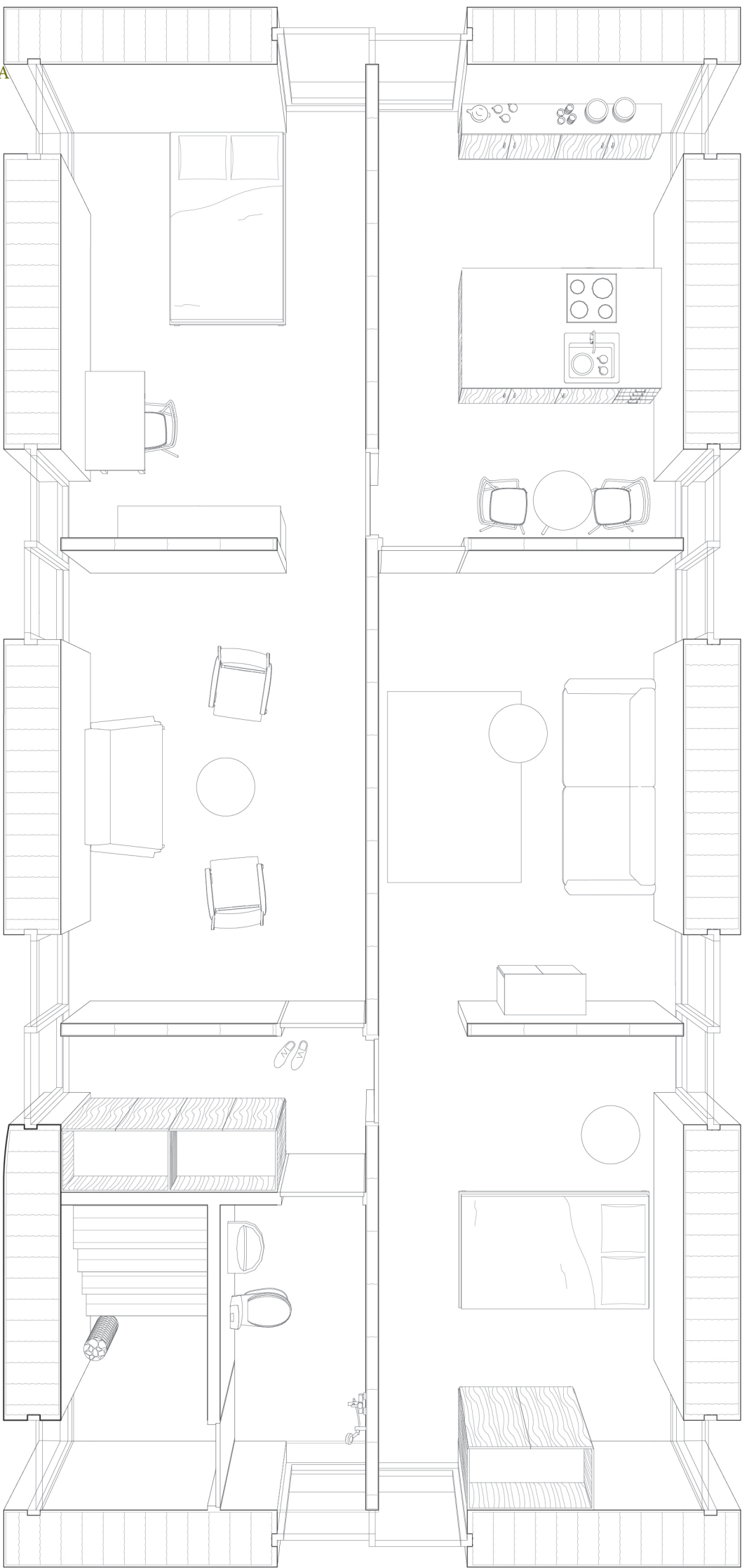
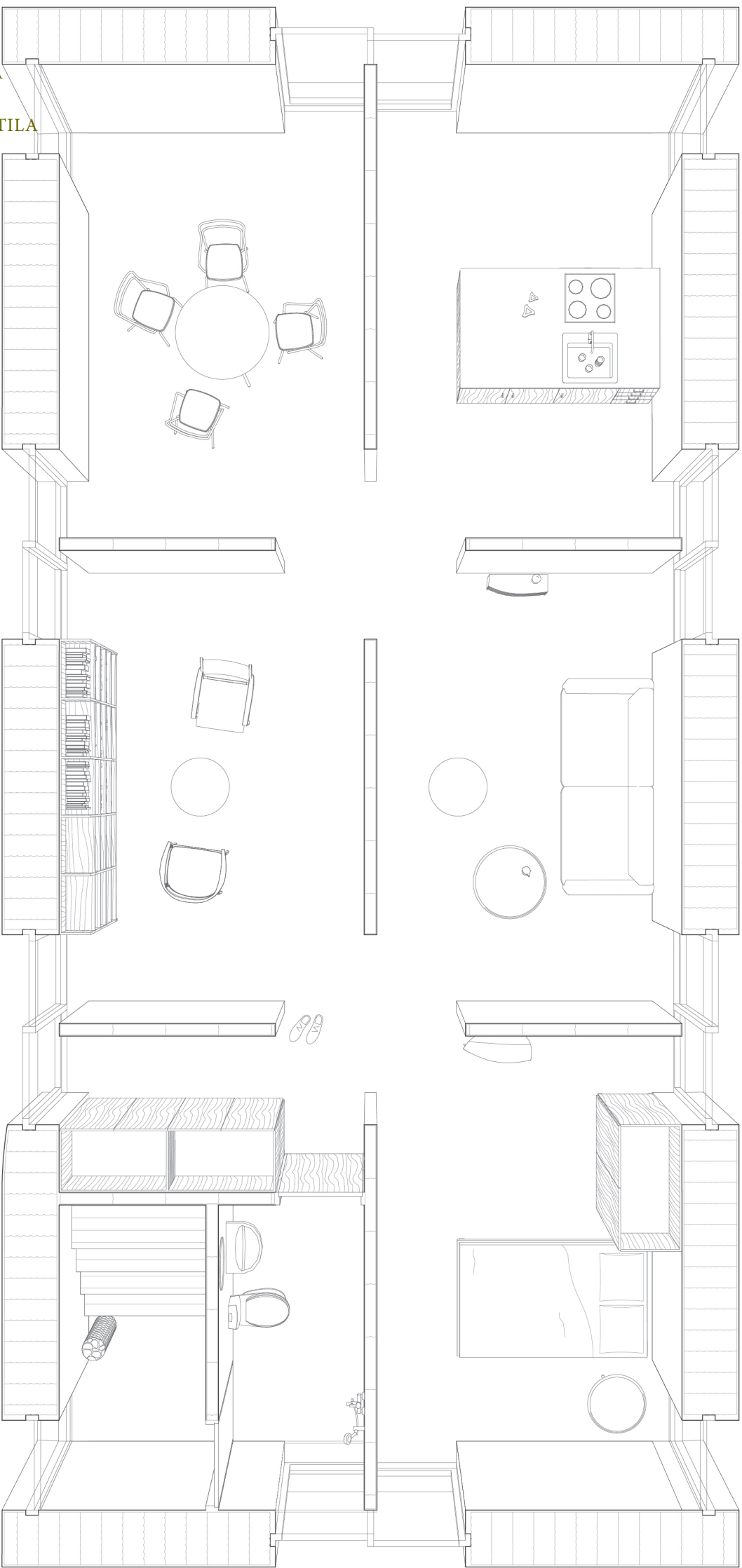
POHJAPIIRUSTUS

1:100

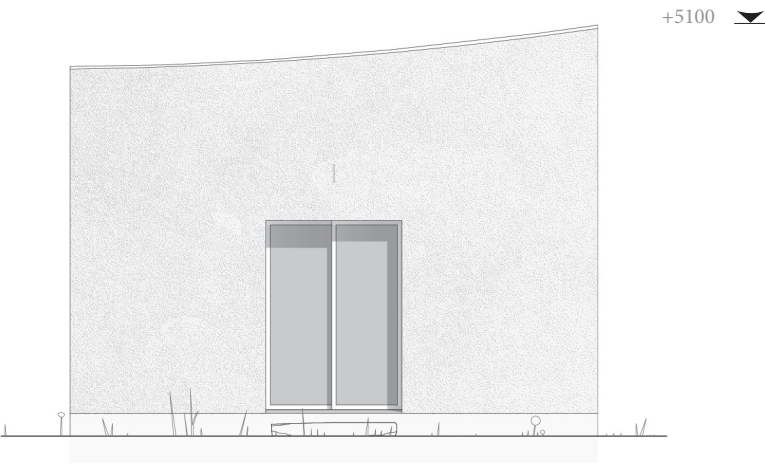
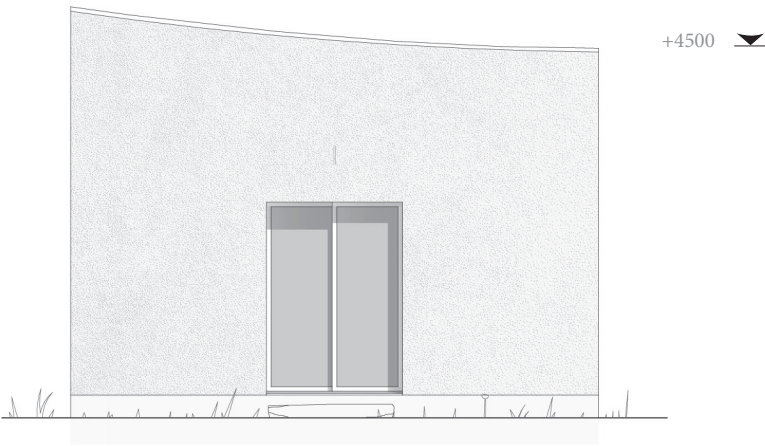
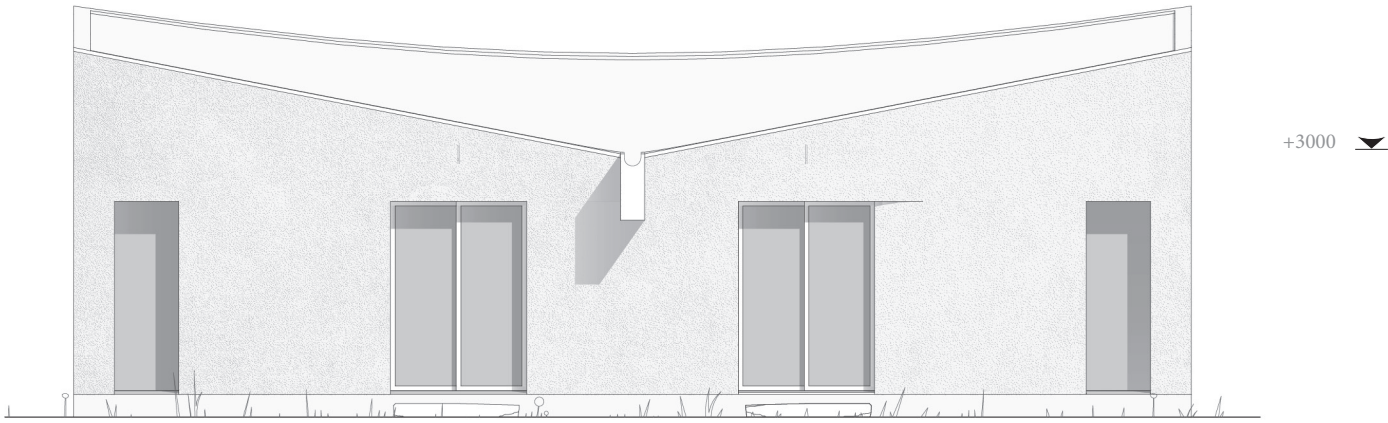
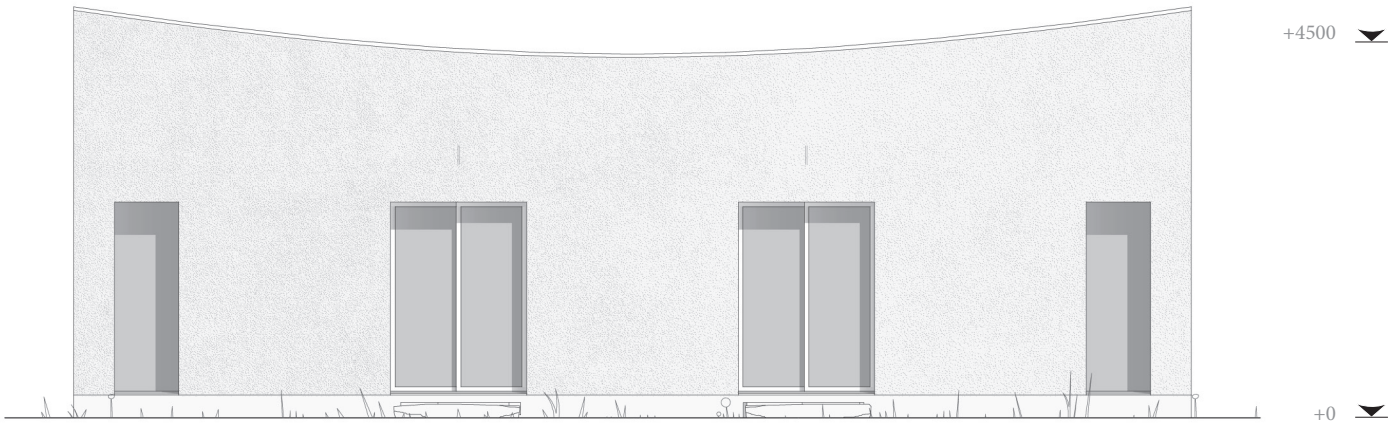
9/28

3. OSA

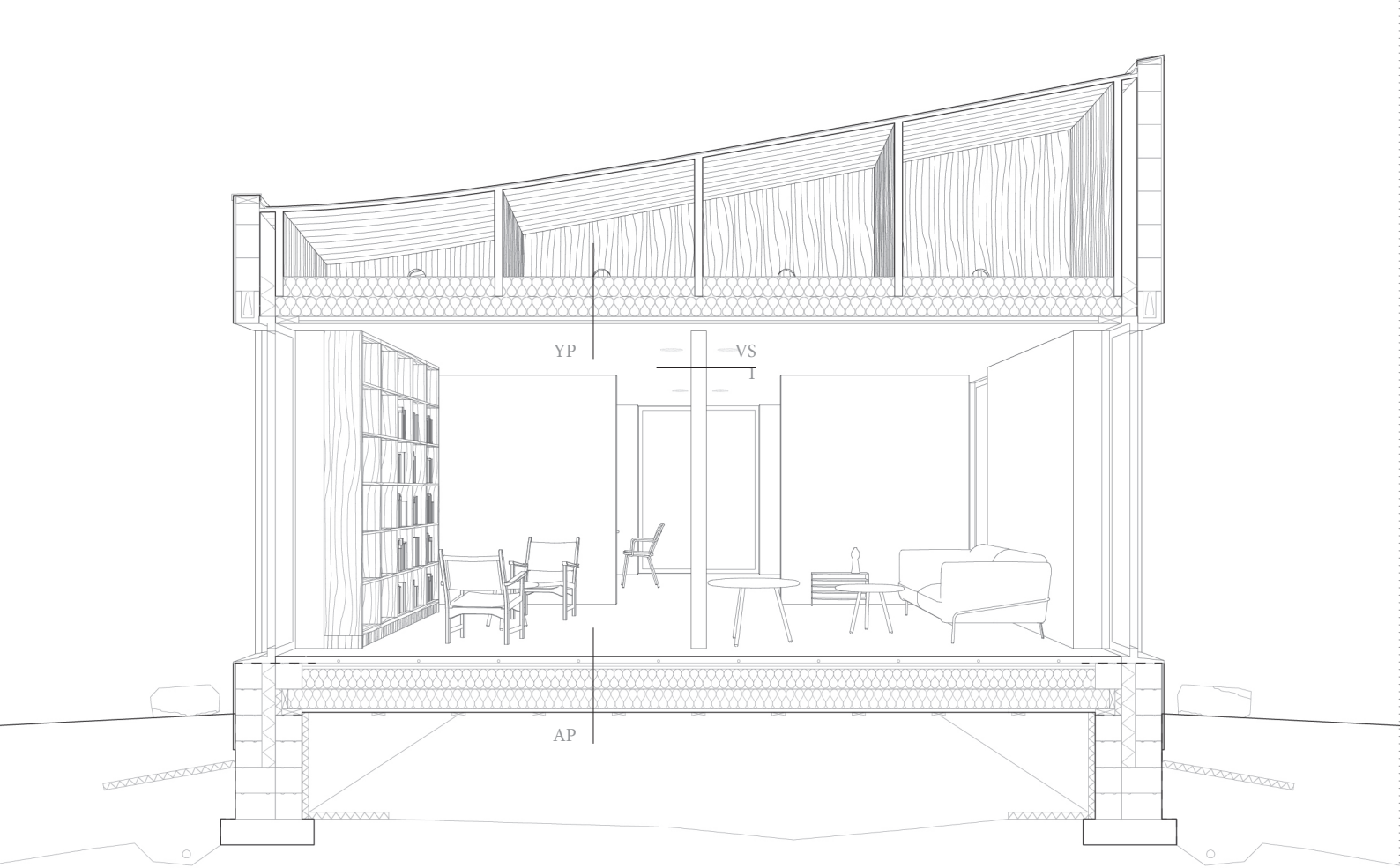

LEIKKAUS B-B

Alapohja	Yläpohja
-	-
75 mm harmaa betoni hiottu pintavalu + vesikiertoinen lattialämmitys	25 mm laudoitus
18 mm ilman ja höyrynsulku havuvaneri	kantava rakenne clt + tuuletusaukot, ilmastointi
300 mm puukuitueriste + puupalkisto	<300 mm puhallusvilla + puupalkisto + asennustila
25 mm tuulensuojalevy	15 mm havuvaneri
25mm harvalaudoitus	Savirappaus
<800 mm ryömintätila + vesi ja viemäriputket	(saunassa ja kylpyhuoneessa lisäksi)
Sora ja salaojituskerros	Tuulettuva välitila
Suodatinkangas	50 mm Puukoolaus
+	0,2 mm Höyrynsulku
	25 mm Kiinnityslaudat,
	25 mm Alakattoverhous
	+

1:50

LEIKKAUS C-C

Ulkoseinä 1	Väliseinä 1
-	+
Kolmikerrosrappaus, viimeistellään harjaamalla	Savirappaus
500 mm Kennotiiliharkko	100 mm Kennotiiliharkko
Savirappaus	Savirappaus
+	+
Ulkoseinä 2	Väliseinä 2
-	+
Kolmikerrosrappaus, viimeistellään harjaamalla	Savirappaus
500 mm Kennotiiliharkko	100 mm Kennotiiliharkko
Savirappaus + tadelakt pinnoite	Savirappaus + tadelakt pinnoite
+	+

1:50

